

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Trest smrti v pojetí etiky
(Diplomová práce)

Vedoucí práce:
prof. Dr. Josef Dolista, Ph.D., Th.D.

Autor:
Bc. Iveta Šimková

2009

Abstrakt – Trest smrti v pojetí etiky

Trest smrti a úvahy o spravedlnosti provází společnost po celou dobu její existence. Jakožto jediný z trestů rozhoduje trest smrti o lidském životě a kromě právních a kriminologických aspektů má také aspekty morální a filosofické. Tato diplomová práce se snaží o zmapování etických postojů příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie k problematice trestu smrti. Hlavním cílem práce tedy bylo provedení výzkumu etického hodnocení problematiky trestu smrti u vybraného vzorku příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie.

Teoretická část se zaměřila na nastínění problematiky trestu smrti s ohledem na jeho historii, způsoby výkonu absolutního trestu, dokumenty související s absolutním trestem z důvodu své spojitosti s lidskými právy. Dále je rozebrán etický a filosofický pohled, názor římskokatolické církve na absolutní trest, argumenty podporující a odmítající trest smrti.

V praktické části práce jsem mapovala etické postoje příslušníků Policie ČR s výkonem služby na Třebíčsku a strážníků Městské policie Třebíč. Pro získání dat pro tuto diplomovou práci jsem použila metodu kvantitativního analytického výzkumu, a to dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení. Jako výzkumný soubor byli zvoleni příslušníci Policie ČR s místem výkonu služby na Třebíčsku a strážníci Městské policie Třebíč. Při výkonu svého povolání se často setkávají s pachateli trestných činů, proto mají k problematice trestu smrti blízko. Často se setkávají s lidmi, kteří přestupují zákony a páchají trestnou činnost a vidí důsledky jejich jednání.

V diskuzi a závěru byly rozebrány postoje a etické hodnocení respondentů k trestu smrti, zhodnocen vliv věku respondentů na uvedené odpovědi a také byly názory respondentů z řad příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie srovnány s respondenty z celé populace ČR.

Abstract - Capital Punishment in Its Ethical Concept

Capital punishment and consideration about justice has been spread throughout our society for its entire existence. The death penalty is the only punishment which deals with human life and, with the exception for the legal and criminological aspects, it involves moral and philosophical views, as well.

This thesis attempts to examine the ethical attitudes towards capital punishment of the members of the Police of the Czech Republic, as well as that of the city police. The main topic of my thesis is a survey of ethical assessment of the capital punishment.

The theoretical part of my thesis deals with the history of capital punishment, various ways in which executions take place, the documents which are connected with the death penalty and human rights. It deals with the ethical and philosophical views, as well as the statement of the Roman Catholic Church. There are many arguments (pros and cons) regarding capital punishment.

The practical part of my thesis will examine the ethical views of members of the Police of the Czech Republic and city police who are on duty in Třebíč. The method of quantitative analytic research has been applied. The questionnaire survey and its assessment have been used. The chosen respondents are members of the police. They meet the perpetrators of the criminal offenses during the execution of their duties and therefore they have close ties with the issue of capital punishment. They very often meet with people who commit crimes and they can see impact of their conduct.

In the discussion and conclusion, their views and ethical assessment of the capital punishment have been given. It will be seen just how the age of the respondents has influenced the answers that have been given. Finally, the statements of members of the police have been compared with the views of the whole population of the Czech Republic.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma Trest smrti v pojetí etiky jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

Podpis.....

Na tomto místě bych chtěla velmi poděkovat vedoucímu diplomové práce Prof. Dr. Josefu Dolistovi, Ph.D., Th.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky. Dále děkuji řediteli Městské policie Třebíč a řediteli Policie ČR Třebíč za umožnění dotazníkového šetření, všem respondentům za spolupráci a svým blízkým za podporu.

Obsah

Úvod	7
1 Současný stav	9
1.1 <i>Trest a jeho účel v pojetí etiky</i>	9
1.1.1 Účel trestu	9
1.1.2 Teorie trestu	10
1.1.3 Trest v pojetí etiky	11
1.1.4 Absolutní teorie v pojetí etiky	12
1.1.5 Relativní teorie v pojetí etiky	12
1.2 <i>Historie trestu smrti</i>	14
1.2.1 Historie trestu smrti ve světě	14
1.2.2 Historie trestu smrti v českých zemích	19
1.2.3 Trest smrti v současnosti	22
1.3 <i>Způsoby výkonu trestu smrti</i>	25
1.3.1 Dnes již nepoužívané způsoby výkonu trestu smrti	25
1.3.2 Dodnes používané způsoby výkonu trestu smrti	30
1.4 <i>Dokumenty týkající se trestu smrti</i>	35
1.4.1 Mezinárodní dokumenty týkající se trestu smrti	35
1.4.2 Legislativa v českých zemích	38
1.5 <i>Etický a filosofický pohled na trest smrti</i>	40
1.5.1 Argumenty pro trest smrti	42
1.5.2 Argumenty proti trestu smrti	45
1.5.3 Trest smrti a lidská práva	47
1.5.4 Trest smrti a římskokatolická církev	49
2 Cíl práce a hypotézy	52
2.1 <i>Cíle práce</i>	52
2.2 <i>Hypotézy</i>	53
3 Metodika	54
3.1 <i>Použitá metodika</i>	54
3.2 <i>Výzkumný soubor</i>	55

3.3	<i>Harmonogram výzkumu</i>	60
4	Analýza výsledků	61
5	Diskuze	83
6	Závěr	92
7	Seznam použité literatury	95
8	Klíčová slova	102
9	Přílohy	103

Úvod

Trest smrti a úvahy o spravedlnosti provází společnost po celou dobu její existence. Každé společenství lidí mělo vždy potřebu určovat si pravidla, jež měla sloužit k zajištění harmonického soužití jeho členů. S existencí pravidel souvisí i jejich porušování, z čehož vyplývá nutnost existence sankcí, jež hrozí za porušování pravidel a narušení bezproblémového chodu společnosti a harmonického soužití jejích členů.

V proměnách času docházelo s vývojem společnosti a kultury i k výrazným odlišnostem v otázce trestu smrti a trestání vůbec. V různých etapách historického vývoje se velmi lišily metody výkonu trestu smrti i názory a teorie vykládající účel a smysl absolutního trestu. Postoje k trestu smrti mimo jiné souvisí i s dominancí určitého účelu trestu v dané společnosti. S koncem středověku se do diskuzí stále častěji dostává samotná existence trestu smrti. Dnes, v moderní společnosti, zakládající si na dodržování lidských práv, se vynořují etická dilemata, týkající se trestu smrti. Upřednostníme práva potencionálních obětí trestných činů před právy pachatele? Jedná se o porušení práva na život při usmrcení pachatele závažného trestného činu? Má vůbec člověk právo rozhodovat o lidském životě a je to eticky přijatelné? Odpovědi na tyto otázky nejsou jednoduché. Především je nutné si uvědomit, že trest smrti se týká člověka, na kterého nemůžeme nahlížet jako na pouhou věc.

Žijeme v době, která si zakládá na dodržování lidských práv a právo jedince na život je zakotveno v mnoha mezinárodních dokumentech, ale zároveň je tato doba plná násilí a kriminality. To jsou důvody, které udržují diskuze na téma trest smrti stále aktuální a živé.

Tato diplomová práce zaměřená na trest smrti v pojetí etiky chce poskytnout komplexní pohled na problematiku trestu smrti, podnítit tvorbu vlastního názoru pramenícího z načerpaných informací.

V teoretické části je nastíněna problematika trestu smrti se zaměřením na etické aspekty, historii trestu smrti, způsoby výkonu absolutního trestu, dokumenty, které mají souvislost s absolutním trestem i etickými zásadami z důvodu své spojitosti s lidskými

právy. Dále je rozebrán etický a filosofický pohled, názor římskokatolické církve na absolutní trest, argumenty podporující a odmítající trest smrti.

V praktické části práce jsem mapovala etické postoje příslušníků Policie ČR s výkonem služby na Třebíčsku a strážníků Městské policie Třebíč. Tuto cílovou skupinu jsem zvolila záměrně, neboť policisté mají k pachatelům trestných činů blízko a problematika trestu smrti je spjata s jejich povoláním.

1 Současný stav

1.1 *Trest a jeho účel v pojetí etiky*

1.1.1 *Účel trestu*

Na otázku, proč je ve společnosti právo a s ním i trest, nám odpovídají dva základní přístupy. Prvním je koncepce přirozenoprávní, která tvrdí, že právo se zrodilo spolu se společností. Druhá koncepce se nazývá sociologická a právo považuje za regulativní systém, který se postupně ve společnosti vyvinul.

Lidskou společnost charakterizuje potřeba stanovovat si pro své soužití pravidla. Z této potřeby se vyvinulo právo jako regulativní systém, který si lidé sami dávají a který se v historickém vývoji odlišil od jiných normativních systémů a osamostatnil se (Knapp, 1995, s. 28). Každé lidské společenství stojí před úkolem zajistit chod společnosti a bezpečnost svých členů, což je předpokladem vývoje společnosti samé. Z tohoto důvodu pak vznikají prostředky sociální kontroly, jimiž společnost působí na chování lidí a dosahuje tak žádoucí společenské konformity chování svých členů (Kuchta, Válková, 2005, s. 183). Klíčovou úlohou státní autority je ochrana občanů před vnitřním a vnějším nebezpečím. Občan dobrovolně deleguje část své svobody na stát a ten se na oplátku zavazuje, že zajistí ochranu udržení a ochranu „míru“. Stát přebírá roli nezávislého arbitra ve sporech mezi lidmi. Pomocí právních instrumentů tyto spory reguluje a prostřednictvím zákonných sankcí uvádí do souladu s právem, tj. v podstatě do souladu s jakousi materializovanou obecně sdílenou a respektovanou mravností (Kunštát, online od 2005).

Tresty spolu s ochrannými opatřeními představují sankce za porušení norem trestního práva, jsou tedy právními následky trestného činu. Vyjadřují negativní hodnocení pachatele a jeho činu, působí coby prostředek dosažení účelu trestního práva, ukládaný je výlučně trestním soudem, jeho výkon je vynutitelný státní mocí (Kratochvíl, 2002, s. 396-397).

1.1.2 Teorie trestu

Existuje několik teoretických konceptů, které mají odlišné pohledy na účel trestu. Jejich filozofická a teoretická podstata je ovlivněna ideologií doby jejich vzniku, chápáním morálních a etických hodnot, existenčními podmínkami a poznatky z úrovně efektivnosti trestního postihu. Tyto koncepce jde podle základních rysů rozdělit na absolutní teorie, relativní teorie a smíšené teorie (Fico, 1992, s. 5).

Absolutní teorie pokládají za pravý důvod trestu samotný trestný čin a neberou v úvahu, zda z trestu vyplývá nějaký užitek. Podle absolutních teorií je trest nevyhnutelným následkem trestného činu. Představitelé těchto teorií jsou především němečtí filozofové Immanuel Kant a Georg Wilhelm Friedrich Hegel.

Hegel tvrdí, že lidská vůle může při svém působení na vnější věci způsobit násilí nebo představovat donucení. Projev takového donucení nebo násilí je ovšem nepravní, protože svým působením překonává jinou svobodnou vůli nebo její jsoucno. Toto donucení tak musí být překonáno dalším donucením, prostřednictvím donucovacího práva. První donucení, jakožto násilí vykonávané svobodným, které porušuje jsoucno svobody v jeho konkrétním smyslu, je zločin (Hegel, 1992, s. 126). Hegel považuje trest za nutnost vyplývající ze samotného zločinu. Tvrdí, že jedinou pravou rehabilitací zločince je trest, který si zasluhuje. Trest potom anuluje trestný čin (Fico, 1992, s. 5-6).

Kant ve své teorii vychází z toho, že lidské soužití musí být založeno zejména na vnitřní sebekázní každého jednotlivce. Uznání toho, že každý je s to „být sám sobě pánem“ je podle Kanta nutnou presumpcí veškeré činnosti donucující moci. Neznamená to však, že by donucovací moc mohla být úplně zrušena. Morální jedinec je totiž ve stavu boje s tendencemi, které tomuto imperativu odporují. Vnější donucovací moc musí člověku umožnit, aby svedl tento boj s úspěchem (Ojzerman, 1981, s. 228-229). Pokud jedinec v tomto boji neuspěje a dopustí se trestného činu, následuje trest, který způsobí zločinci určité utrpení. Podle Kanta má trest být prostředkem k dosažení spravedlnosti. Výchovné nebo nápravné směřování trestu považuje za nemožné, jelikož pohlíží na člověka jako na rozumnou bytost se svobodnou vůlí (Ojzerman, 1981, s. 188-189).

Relativní (pozitivistické, vztažné) teorie nacházejí v trestech společensky užitečné cíle. Nevidí trest pouze jako odplatu za spáchaný čin, ale i jako prevenci proti trestné činnosti. Tyto teorie zahrnují široké spektrum myšlenek negativních - odstrašení, i pozitivních - resocializační, prevence (Kratochvíl, 2002, s. 396).

Představitelem tzv. staré školy odstrašení trestem je C. Beccario, dále Roder a jeho teorie polepšení trestem, či Bauer se svojí teorií výstrahy. Mezi nejznámější relativní teorie patří teorie P. J. Feuerbacha, který pravděpodobně jako první rozlišuje mezi generální a specifickou prevencí. Hrozba trestem měla podle Feuerbacha vyvolat psychické zábrany páchat trestné činy (Fico, 1992, s. 11-13). Generální prevence mělo být dosahováno pohrůzkou trestem, zatímco aplikace trestu měla každému dát najevo, že pohrůzka trestem je míněna vážně (Novotný, Vanduchová, 2007, s. 33). Známost relativní teorií je i speciální preventivní teorie F. Lista. Podle této teorie je myšlenka účelu trestu nositelem pokroku v trestním právu. Požadavek spravedlnosti trestu je zde podřízen myšlence účelnosti.

Všem výše uvedeným teoriím se vytýkalo, že jsou v nesouladu se spravedlností, protože nutnost a intenzita potrestání nezakládají na pachatelově konkrétním chování, ale na nějakém účelu, který nemá spojitost s tímto konáním (Fico, 1992, s. 13- 14). Osoby pak nejsou trestány proto, že trest zasluhují, nýbrž proto, aby jiní byli od podobného chování odstrašeni. Trestaná osoba je tak instrumentalizována (Tugendhat, 2004, s. 287).

Teorie smíšené se snaží najít určité východisko z protikladu mezi teoriemi absolutními a relativními. Požadují trest spravedlivý, který má předcházet trestným činům prostřednictvím generální a specifické prevence (Fico, 1992, s. 16).

1.1.3 Trest v pojetí etiky

Státní moc v sobě obsahuje i právo trestat. Toto právo však není podpořeno etickými předpoklady. Kdyby se v oboru mravním mělo mluvit o odměně a trestu, muselo by se říci, že každý dobrý čin odměňuje sám o sobě prospěchem, který přináší přímo nebo nepřímo jednatelovi nebo společnosti, a že špatný čin trestá svého původce přímo nebo nepřímo škodou, kterou přináší jemu nebo společnosti. To však není trest ani odměna

v tom smyslu, v jakém se toho slova užívá a jak se mu v etice a právních vědách rozumí, když se předpokládá, že subjekt odplaty je mimo subjekt posuzovaného činu. Odplatu a trest stanoví soudce, nadpřirozené morálky mají takového soudce v bohu (Krejčí, 1922, s. 525-526).

Trestání nelze vyvodit ani z pojmu spravedlnost. Ta ukládá povinnost nečinít křivdu a bránit jejímu konání. Týká se tedy činu, který se ještě nestal, zatímco trestání předpokládá již vykonaný čin. Povinnost odčinit křivdu pak tedy nevychází ze spravedlnosti, ale spíše ze zásady blahovůle, v žádném případě nemůže být křivda odčiněna zlem, kterým v podstatě každý trest je, nýbrž dobrem učiněným tomu, kdo křivdu utrpěl (Krejčí, 1922, s. 527).

1.1.4 Absolutní teorie v pojetí etiky

Zastánci této teorie se drží pocitu viny, hříchu, a z nich vyvozují trest jako prostý logický důsledek.

Podle Kanta je trest etickou nutností, musí být vyneseno vždy, nutnost trestat je apriorní. Hegel považuje trest za odčiňování zločinu a zachraňování práva. Herbart má ideu odplaty mezi pěti etickými ideami a vnímá ji jako samozřejmý důsledek ideje práva a blahovůle (Krejčí, 1922, s. 526-527).

1.1.5 Relativní teorie v pojetí etiky

Pohledem etiky lze prevenci provádět jinými způsoby než trestem. Trest má výchovný smysl jen v těch případech, kdy má být jeho prostřednictvím jedinec uvědomován o zlých následcích svých činů a uvědomil si, že nemá činit druhým, co sám nechce, aby bylo činěno jemu. Této zásady lze užít např. v pedagogice, ve veřejném životě se v tomto smyslu netrestá.

Metoda zastrašovací nemá v mravním ohledu vůbec smysl. Člověk, který je ochoten kvůli strachu z trestu jednat mravně, by byl stejně tak ochoten kvůli strachu z trestu jednat nemravně. Je pravda, že hrozba trestem, odvetou či pomstou, je účinným motivem na jednání člověka, ovšem pouze pokud hrozba vzbudí obavu před následky.

To je však naprosto subjektivní, na někoho hrozby nepůsobí a někdo se žádným trestem nepolepší (Krejčí, 1922, s. 528-529).

1.2 Historie trestu smrti

Tresty jsou součástí života po celou dobu existence lidstva. Již v dávných kmenových seskupeních odpovídala komunita za to, že bude potrestaný každý skutek, který se považoval za kriminální. Historie trestu není o nic kratší než historie trestání obecně (Lyons, 2003, s. 11).

1.2.1 Historie trestu smrti ve světě

Starověk

V Egyptě měli za časů faraónů vypracovaný seznam trestných činů, které byly trestány trestem smrti. Jednalo se o urážení božstva, cizoložství, vraždu, ale například i o falešné přiznání svých ročních příjmů. Nejstarší známé zákoníky byly sestaveny v Mezopotámii. Chamurappiho zákoník stanovuje trest smrti ve třicetičtyřech případech, přičemž způsoby popravy byly různé (Imbert, 1994, s. 13). Chamurappiho zákoník byl pozoruhodným zavedením zákonných práv a soudních postupů, například že každému je dopřán alespoň minimální stupeň právní ochrany. Zákoník však vešel ve známost především přísností svých trestů (Lyons, 2003, s. 21).

Historické prameny a dokumenty týkající se Židů, nám poskytují dobrý náhled na postoj této společnosti k trestu smrti. Zpočátku měl patriarcha právo nad životem a smrtí všech příslušníků rodu. Starý zákon na rozdíl od egyptského a babylonského práva nepostihoval nejvyšším trestem majetkové ani hospodářské trestné činy. Trest smrti se ukládal za vraždu, z náboženských důvodů a za vážné přestupky proti rodinnému pořádku (Imbert, 1994, s. 14).

Řecko-mykénská civilizace přijala aspekty babylonského práva a právní myšlenky putovaly na západ po obchodních trasách do starého i klasického Řecka. Mnoho ze zákonných práv a postupů, udržovaných v demokratických Aténách, měly původ v zákoníku Chammurappiho (Lyons, 2003, s. 53). V Řecku existovala osobitá práva každé obce, která se lišila dle politického a společenského vývoje každé z nich (Imbert, 1994, s. 15).

Zatímco demokracii můžeme považovat za mimořádný příspěvek Řecka modernímu světu, nejvýznamnějším skutkem Římanů je jejich právo (Lyons, 2003, s. 60). V prvních staletích byl Řím velmi nábožensky zaměřen a poprava byla v podstatě náboženským činem. Přejít k právu světskému naznačuje zákon Dvanácti desek (Imbert, 1994, s. 17). Tento dokument také vyznačuje přechodné období mezi soukromou pomstou a státním trestem. Státní trest je vyhrazen pro zločiny proti náboženství a občanské svobodě, za soukromou záležitost se považovalo násilí proti osobě, včetně vraždy. Trest smrti se málokdy ukládal římským občanům nebo alespoň jejich vyšším vrstvám. Pro otroky, cizince a občany nízkého původu existovala celá řada hrdelních trestů (Lyons, 2003, s. 62-63). Po upevnění republikánských institucí je patrný odpor Římanů k popravám. Trest smrti se vyskytoval výjimečně, čehož někteří využili a dali se na cestu morální zkázy a anarchie. V následujícím období zuřily občanské války a zabíjení bylo na denním pořádku. V prvních stoletích císařství Augustus znovu zavedl trest smrti za zabití nejbližších příbuzných. Také hlásání křesťanské víry odporující tradiční morálce mělo za následek celou řadu náboženských pronásledování (Imbert, 1994, s. 18-19).

V antické době totiž bylo běžné usmrcení některého z nevinných příbuzných pachatele, což je zcela eticky nepřípustné. Tato představa kolektivní viny byla postupem času vytlačena a nahrazena individuální odpovědností (Šrajer).

Středověk

Jakmile Římané opustili své území, na kterém vzniklo království Franků, zmizela s nimi i trestní legislativa, kterou zavedli. Od počátku franského období po nastolení feudálního zřízení se zvyšoval počet hrdelních rozsudků. Franské právo se ve více směrech odklonilo od práva římského, ale vyskytovaly se i společné prvky. Důležité místo v této době má metoda peněžitých náhrad. Rodina oběti byla povinna přijmout odškodné. Dokonce i vrah blízkého příbuzného často unikl trestu smrti. Ten byl udělován za zločiny ohrožující veřejný pořádek, za svatokrádež, zhanobení hrobu, za znevažování královské důstojnosti (Imbert, 1994, s. 23-25).

Rozklad úřední moci, ke kterému došlo po karolínském období, způsobil, že se velice často používalo soukromé pomsty. Peněžní odškodnění často ušetřilo vraha trestu smrti, na druhé straně právo rodiny pomstít oběť vyvolávala soukromé války. Avšak šlechtici a města zavedli postupně do obyčejů přesná pravidla znemožňující uchylování se k soukromé pomstě. Tyto obyčeje se kraj od kraje odlišovaly, některé všeobecnosti ale platily ve většině středověkých evropských zemí. Velký důraz se kladl na exemplárnost. Tresty měly sloužit hlavně k odstrašení od spáchání zločinu. Nešlo tedy o nápravu viníka, ale o zastrašení potencionálního pachatele. Ve středověku byly tresty velmi kruté. Kromě ukamenování se používaly téměř všechny způsoby popravky (způsobům popravky je věnována následující kapitola). Ke zvýšení odstrašujícího účinku měl trest veřejný charakter. Tato doba trestala všechny zločince, nevyjímala děti ani malomocné (Imbert, 1994, s. 29-32).

Ve středověku se také setkáváme s rozmachem inkvizičních procesů. Ještě ve 12. století se čarodějnictví považovalo za bláznivou fantazii a církve víru v ně odmítala. To se však změnilo ve 13. století. Dozorem nad čistotou víry a pronásledováním veškerého kacířství byla pověřena inkvizice – církevní soud (Schultz, 1997, s. 165-166). V roce 1484 vydal papež bulu, potvrzující existenci čarodějnictví a po celé Evropě vypukl hon na čarodějnice. O dva roky později vydali papežem pověřeni inkvizitoři slavný manuál *Malleus Maleficarum*. Trvalo dlouho než rozum vytlačil víru. V Anglii byla poslední čarodějnice upálena roku 1684, v Německu to bylo téměř o sto let později (Lyons, 2003, s. 160-162).

V době absolutistické monarchie náležela starost o veřejný pořádek výhradně panovníkovi. Dokonce i církve byla postupně podrobena králi. Přichází vlna náboženské nesnášenlivosti a pod pohrůžkou trestu smrti si pastoři museli vybrat buď emigraci, nebo přestup ke katolicismu (Vojáček, Schelle a kolektiv, 1999, s. 148). Aby byla zajištěna ochrana osob a majetku, zaváděli králové nemilosrdnou legislativu. Krádeže a násilnosti páchané různými živly (tuláky, žebráky aj.) a zločiny páchané vojáky a přímo ohrožující společnost měli na starosti královští hejtmani, kteří soudili s konečnou platností. Král byl zdrojem všeho práva. Mohl odejmout soudu řešení případu a pověřit tím komisaře, kterého sám jmenoval. Pod tlakem generálních stavů

byly roku 1579 oficiálně zakázány mimořádné soudní instituce. Toto opatření však bylo pouze dočasné, Richelieu z nich vytvořil pravý nástroj moci. Soudní proces se často organizoval v neprospěch obviněného. Občanské soudy byly pomalé, avšak trestní soudnictví si počínalo velmi rychle. Nemusely uvádět důkazy, stačilo uvést formulaci „za nálezy zjištěné v průběhu procesu“. Velice rychle se rozsudky vykonávaly a vyskytovalo se samozřejmě velké množství justičních omylů. Aby se justičním ukrutnostem zabránilo, platila od roku 1788 povinnost dodržet nejméně třicetidenní lhůtu mezi vynesením a vykonáním rozsudku a bylo zakázáno používat formulaci „za nálezy zjištěné v průběhu procesu“. Trestní pravomoc královských soudů se od 16. století neustále rozšiřovala. Královské soudy trestaly m.j. i kacířství, čarodějnictví, svatokrádež, rouhání.

Především od 16. do 18. století postupně narůstá počet prací z oblasti trestního práva (Imbert, 1994, s. 33-42). Některé důležité práce, týkající se trestního práva však vznikají i dříve. Příkladem je Hrdelní soudní řád Karla IV, který vycházel z jihoněmeckých obyčejů a norem a z recipovaného práva římského (Vojáček, Schelle a kol., 1999, s. 65).

Po celý středověk převažovala odstrašující funkce trestu, která měla za následek exemplárnost a krutost. Myšlenka nápravy pachatele téměř zcela chyběla. Šlo především o ochranu společnosti před tím, co narušovalo zavedený pořádek – na to se využívaly všechny prostředky (Imbert, 1994, s. 43).

Novověk

S 18. stoletím přichází i jeho humanistické filozofie a setkáváme se s první abolicionistickou kampaní. Francouzští osvícenci 18. století nevystupovali proti samotnému principu trestu smrti, ale proti jeho zneužívání (Imbert, 1994, s. 50). Nové podněty přinesl také Montesquieu ve své knize Duch zákonů. Díky němu se začalo všeobecně přiznávat, že se ukládají nelidské tresty a bez naléhavého důvodu se nesmí trestat (Hattenhauer, 1998, s. 457). Rousseau ve své knize Společenská rozmluva trest smrti obhájí, počítá s ním však jen v krajních případech. Voltaire několikrát vystoupil proti barbarství poprav a nespravedlivým trestům. Úplné zrušení trestu smrti bylo cílem

Cesara Bonesanu a markýze de Beccariu. Beccariu se snažil vyvrátit nutnost trestu smrti v Pojednání o deliktech a trestech. Myšlenka zrušit trest smrti a nahradit ho doživotním otroctvím vyvolala pobouření tradicionalistů a nadšení novátorů (Imbert, 1994, s. 50-53). Církev knihu zařadila na index librorum prohibitorum, tedy seznam knih, které zakazovala věřícím číst (Hattenhauer, 1998, s. 458). Nepřátelská reakce se objevila především ze strany francouzských odborníků na trestní právo a roku 1766 bylo uveřejněno Vyvrácení Pojednání o deliktech a trestech, jež mělo vyvrátit myšlenky italského myslitele. Přesto mělo Beccariovo dílo určitý úspěch. Velcí panovníci nepřijali všechny jeho závěry, přesto podlehl jeho vlivům a ostře kritizovali zneužívání trestu smrti (Imbert, 1994, s. 54-56).

Tato první abolicionistická kampaň měla krátkodobý úspěch v Toskánsku a Rakousku. V roce 1786 byl trest smrti v Toskánsku zrušen, ale o čtyři roky později byl opět zaveden (Hattenhauer, 1998, s. 458). Trest smrti po jeho opětovném zavedení však nebyl nikdy použit. V Rakousku byla situace podobná. Trestní zákoník vydaný roku 1787 Josefem II. ve Vídni, zrušil trest smrti. Později ho František II. obnovil za velezradu a dále se rozšiřoval na jiné zločiny. Mnohé evropské krajiny se neztotožnily s Beccariovými principy, avšak připojily se k umírněnějším myšlenkám. Dokonce i v Anglii, kde byla přísná a krutá legislativa, došlo ke zrušení trestu smrti za některé trestné činy.

Také ve Francii se vyskytovaly abolicionistické myšlenky. Pokrok znamenalo usnesení, že případná poprava viníka nevrhá žádné pošpinění na jeho rodinu. V trestním zákoníku z roku 1791 došlo ke snížení trestných činů, podléhajícím trestu smrti. Také způsob trestu smrti se stal méně krutým, měl trestance zbavit života bez mučení. Úplné zrušení trestu smrti se považovalo za protirevoluční a zhoubné pro přátele republiky. Veřejnost si ale přála zrušit trest smrti stejně jako království. Bylo tedy odhlasováno, že trest smrti bude zrušen s vyhlášením všeobecného míru. V dalších desetiletích se trest smrti běžně používal a byl zakotven v nových zákonících (Imbert, 1994, s. 57-66).

1.2.2 Historie trestu smrti v českých zemích

Středověk

Pro středověk je typický soukromý charakter trestního práva. Delikt zabití není chápán jako útok proti společnosti, ale jako poškození soukromého zájmu. Dokonce do 12. století není ani útok na panovníka považován za útok proti státu (Malý, Sivák, 1988, s. 215).

Lze předpokládat, že v době Velkomoravské říše existoval jistý soubor práva, převážně obyčejového, i když se žádný soubor nedochoval. Tehdejší kronikáři rozlišovali zákony a zvyky. Zákon se vydával jen v případě, kdy bylo třeba změnit nějaký zvyk. Franské prameny dokazují, že se ve Velké Moravě používaly jako důkazní prostředky v trestním řízení boží soudy - ordály (Malý, Sivák, 1988, s. 40-41). Znamenalo to, že v závažných sporech má rozhodovat boží vůle. Jednalo se o zkoušku ohněm a vodou, později se používal souboj (Malý, Sivák, 1988, s. 246). Nejstarší známou slovanskou právní památkou je dílo *Zakon sudnyj ljudem* (Soudní zákon pro laiky). Dílo bylo vypracováno Konstantinem a Metodějem v druhé polovině 9. století podle byzantského vzoru. Tento zákon se používal pravděpodobně jen jako doplněk již existujícího právního řádu, jehož základem bylo právo obyčejové (Malý, Sivák, 1988, s. 42).

České hrdelní soudnictví prošlo ve středověku a raném novověku několika vývojovými etapami v závislosti na ekonomické a politické situaci. Postupně směřovalo od obyčejového práva k obecným právním normám.

V procesech se uplatňovalo specifické české právo, tzv. nálezové nebo obyčejové, což znamenalo, že rozsudky se vyhlašovaly nalézáním práva. Vynesený nález se pak stal podkladem pro pozdější rozhodnutí. V 16. století pak dochází ke kodifikaci šlechtického práva. Na jejím počátku stojí Vladislavské zřízení zemské, vedle něho však i nadále platily obyčeje a nálezy. Postupně pak byla v 16. století vydávána zemská zřízení.

V této době existovali tzv. zemské soudy. V 17. století byly první a poslední instancí, jejich výrok byl konečný, bez možnosti odvolání. Vydáním Obnoveného zřízení zemského ztratil zemský soud své postavení, již nevyjadřoval stavovské zájmy,

stal se královskou institucí. Proti jeho výroku bylo možné se odvolat k panovníkovi. Nejvyšším soudem se tedy stala česká dvorská kancelář ve Vídni. Zemský soud s musel začít řídit vydanými právními normami, byla nově formulovaná zásada oficiality a s tím související zásada inkviziční.

Vedle zemských soudů existoval také soud komorní. Vznikl z panovníkovi iniciativy koncem 14. století, protože zemské soudy ovládala šlechta. V 16. století došlo ke zúžení působnosti komorního soudu na základě ustanovení zemského zřízení a sněmovních usnesení. I když se sloučil s hejtmanským soudem, jeho význam klesl po zřízení apelačního tribunálu.

Panovníkova hrdelněprávní pravomoc byla postupně přenesena na královská města a pozemkové vrchnosti. Vývoj hrdelní jurisdikce našich měst můžeme sledovat přibližně od 13. století. Církevní i světská vrchnost stíhala kriminalitu ohrožující jejich bezprostřední zájmy. Řešení ostatních prohřešků svěřila poddaným měšťanům. Ve městech byla představitelem hrdelní jurisdikce městská rada. K výsledkům pak delegovala některé své členy společně s rychtářem. Městský rychtář ohledával místa činu, sledoval a zajišťoval provinilce, byl zodpovědný za jejich věznění, účastnil se výslechů a exekucí. Průběh trestního řízení zaznamenával městský písař. Prameny hrdelního soudnictví jsou tzv. smolné knihy, radní protokoly, rychtářské protokoly, korespondence rady a ortelní manuály pražského apelačního soudu.

V prvních desetiletích pobělohorské doby došlo k dočasné stagnaci hrdelních soudů, což se projevilo jejich úbytkem a jejich nový rozvoj je patrný od druhé poloviny 17. století (Monestier, 1998, 339-342). Nástup feudálního absolutismu přinesl změny v právním řádu a soudním řízení. Podstatné změny přinesl trestní zákoník Josefa I., vydaný roku 1707 (Malý, Sivák, 1988, s. 330). Podle něho měly nadále působit jen ty hrdelní soudy, jež dosud vykonávaly svou činnost na základě zvláštního privilegia. Tyto soudy měly mít svého písaře a kata a příslušela jim péče o popraviště a pranýř. V roce 1768 byl vydán trestní zákoník tereziánský. Tato právní norma však byla zastaralá již v době svého vzniku, protože zachovávala útrpné výsledky i kruté tresty. Do tortury se pokusila vnést systém utříděním jejich stupňů, popisem aplikace i zobrazením mučících nástrojů (Monestier, 1998, 342-343).

Novověk

Skutečným pokrokem v duchu osvícenského absolutismu byl teprve Všeobecný zákoník o zločinech a trestech na ně Josefa II. Dílo bylo ovlivněno spisem Caesara Beccaria „O zločinech a trestech“. Při stanovování trestů vycházel z úměry mezi společenskou nebezpečností činu a přísností trestu. Tresty měly přispívat k převýchově pachatele, což však ve snaze o jejich účinek vedlo k velké krutosti tělesných trestů. Tresty smrti se směly ukládat jen v řízení v případě výjimečného stavu. Zákoník vylučuje trestání podle volné úvahy soudců a uplatňuje zásady nullum crimen sine lege (žádný zločin bez zákona) a nulla poena sine lege (žádný trest bez zákona). Po Josefově smrti v roce 1795 je opět zaveden trest smrti za velezradu, či pokus o ni.

Roku 1796 byla zvláštní komisí předložena nová osnova trestního zákoníku a téhož roku byla vyhlášena jako Západohaličský trestní zákoník pro Západní Halič. Po určitých úpravách byl vyhlášen pod názvem Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích jako platný i pro ostatní monarchii. V českém překladu, který byl vydán roku 1804 ve Vídni, se nazýval Kniha práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu městského (totiž policie) přestupky. Zákoník byl na svou dobu unikátním dílem a ovlivnil vývoj trestního práva u nás prakticky až do roku 1949, neboť trestní zákoník z roku 1852 byl vlastně jen jeho novelizací. Jedním z trestů, který zákoník obsahuje, je i trest smrti. Vykonával se výhradně oběšením (Malý, Sivák, 1988, s. 335-336).

Přepřecováním trestního zákoníku z roku 1803 vznikl trestní zákon z 27. května 1852, ve kterém přetrvává trest smrti oběšením. Tento zákon byl časem doplněn dalšími předpisy. Trest smrti se ukládal za zločiny velezrady, veřejného násilí zlomyslným uškozením na cizím majetku, zlomyslným činěním nebo opominutím za okolností zvlášť nebezpečných, za zločiny dokonané vraždy, loupežné vraždy a zhářství. Tyto zločiny rozšířil zákon č. 134/1885 o zúmyslné nebezpečí pro majetek, zdraví nebo život jiného použitím třeskavých látek jako prostředků trhacích, byla-li tím způsobena smrt a mohl-li to pachatel předvídat. Popravy se prováděly na dvoře vrchního zemského soudu v Praze na Karlově náměstí, ale také v sídlech krajských soudů. Poslední veřejná poprava se konala v Praze roku 1866, v Čechách pak v Plzni roku 1871. (Francek, 1999, s. 65).

V letech 1918 - 1938 bylo popraveno 15 osob, situace se radikálně změnila po německé okupaci. V letech 1943 – 1945 bylo v pankrácké věznici popraveno 1079 osob a v letech 1945 – 1989 1176 osob. V této době pankrácká věznice, která byla vybudována německým soudem k popravám lidí odsouzených za politické, hospodářské i kriminální činy, proslula. Oddělení německého soudu bylo pro velký počet rozsudků vybaveno gilotinou. Dne 12. července 1950 byl vydán nový trestní zákon ve kterém zůstal trest smrti nezměněn. I nadále se vykonává oběšením a v době zvýšeného ohrožení státu i zastřelením. Kromě nepolitických trestných činů bylo jeho užití navíc rozšířeno i na delikty politického charakteru. V padesátých letech sloužila pankrácká věznice k výkonu trestů politických vězňů. Poslední politická poprava byla provedena v roce 1960.

Zcela poslední poprava byla v Československu provedena 2. února 1989, kdy byl v pankrácké věznici pověšen pětinasobná vrah. V následujícím roce byl zákonem č. 175/1990 Sb. Trest smrti zrušen (Monestier, 1998, s. 371- 373).

1.2.3 Trest smrti v současnosti

Dnes je ve většině civilizovaných zemí trest smrti zrušen anebo není aplikován a to proto, že už není nahlížen jako morální legitimní prostředek udílení trestů, protože není ani účinnou cestou, ani jedinou možností jak chránit právo. Přesto nadále v mnoha zemích existuje (Šrajer).

Podle Amnesty International Česká Republika (online od 7. 5. 2007) jsou od roku 2000 na světě popravy prováděny těmito způsoby:

- Setnutí hlavy (Saúdská Arábie, Irák) Elektrické křeslo (USA)
- Oběšení (Egypt, Írán, Japonsko, Jordánsko, Pákistán, Singapur a další)
- Smrtící injekce (Čína, Guatemala, Filipíny, Thajsko, USA)
- Zastřelení (Bělorusko, Čína, Somálsko, Tchaj-wan, Uzbekistán, Vietnam a další)
- Ukamenování (Afghánistán, Írán)
- Ubodání (Somálsko)

V roce 2006 Amnesty International zdokumentovala 1591 poprav, které byly provedeny ve 25 státech. Oproti předchozímu roku je tedy zaznamenán pokles, neboť v roce 2005 bylo zaznamenáno 2148 případů. Údaje však představují pouze počet zjištěných poprav, některé země údaje odmítají zveřejnit nebo je zveřejňují zkreslené. 91 procent všech poprav bylo vykonáno v pouhých šesti zemích. Jedná se o Irán, Irák, Súdán, Pákistán, USA a Čínu. Zemí s nejvyšším počtem poprav je již tradičně Čína, v které Amnesty International zaznamenala přes 1.000 popravených. Údaje o nejvyšším trestu jsou však státním tajemstvím a skutečný počet se může pohybovat okolo čísla 8000. Amnesty International také upozorňuje na případy, kdy byl trest udělen v nespravedlivém procesu nebo byl proveden zvláště krutým způsobem. V roce 2006 došlo k popravení mladistvých, ačkoli usmrcení viníka, jemuž v době spáchání trestného činu nebylo 18 let, odporuje mezinárodnímu právu. Čtyři dětští pachatelé byli v loňském roce popraveni v Íránu, jeden v Pákistánu (Amnesty International Česká Republika, online od 7. 5. 2007).

V roce 2007 zahynulo na popravišti nejméně 1252 osob. Minimálně dalších 3347 osob bylo k trestu smrti odsouzeno. Popravy byly vykonány ve 24 zemích. 88 procent zdokumentovaných poprav vykonalo pouhých pět států: Čína, Írán, Saúdská Arábie, Pákistán a USA. Nejvíce poprav vykonala Čína, a to 470. Docházelo také k utajeným popravám. Mezi státy, které se jich dopouštějí, patří kromě Číny také Mongolsko nebo Vietnam (Amnesty International Česká Republika, online od 15. 4. 2008).

V roce 2008 bylo vykonáno 2 390 poprav. Popravy vykonalo 25 zemí, v Evropě popravuje již jen Bělorusko. Popravy jsou prováděny zastřelením do týla. Nejvíce lidí bylo popraveno v Asii. V Číně bylo popraveno nejméně 1 718 osob, v Íránu nejméně 346 osob, v Saúdské Arábii nejméně 102 osob, v USA nejméně 37 osob, v Pákistánu nejméně 36 osob a Iráku nejméně 34 osob. Protože některé státy informace o trestu smrti nezveřejňují, skutečný počet může být ještě vyšší. Také je nutno podotknout, že i v dnešní době je možné se setkat s diskriminační praxí. Rozsudky jsou v některých zemích vynášeny po nespravedlivých soudních procesech. Mezi tyto země patří Afghánistán, Irák, Írán, Nigérie, Saúdská Arábie nebo Jemen. Odsouzenci, nad kterými

je vynášen rozsudek nejvyššího trestu, jsou navíc neopodstatněně často příslušníci rasových, etnických a náboženských menšin nebo chudí lidé. Zcela eliminováno není ani riziko poprav nevinného člověka, dokazují to i případy čtyř mužů, kteří byli vloni propuštěni v USA z cel smrti poté, co se ukázalo, že zločin, za který byli odsouzeni, nespáchali (Amnesty International Česká Republika, online od 24. 3. 2009).

1.3 Způsoby výkonu trestu smrti

V souvislosti s trestem smrti se nemůžeme vyhnout problematice způsobu jeho výkonu. Různé státy používají odlišné způsoby výkonu exekuce, což má své kořeny v historii dané země a jejich národních tradicích. Zvolený způsob dále závisí také na vyspělosti a úrovni civilizovanosti dané země (Fico, 1998, s. 27).

1.3.1 Dnes již nepoužívané způsoby výkonu trestu smrti

Ohlédneme-li se zpět, zjistíme, že se v průběhu času používala celá řada metod vykonání trestu smrti. Roli popravčích sehrála zvířata, zabíjel oheň i voda. Používalo se ukřižování, rozpárání břicha, pohřbení za živa, shazování z výšky, pohřbení zaživa, zabodávání kůlů do těla, stažení z kůže, ubití a ukamenování, lámání v kole, stětí.

Usmrcení zvířetem

Popravy pomocí zvířat začaly dávno před křesťanskou érou a přetrvali až do 5. století. Za účelem usmrcení odsouzeného se používala nejrozumnější zvířata. Odsouzenec pak čekala smrt požíráním, rozdrčením, drásáním či usmýkáním k smrti. Typ zvířete, vybraného k vykonání popravy, se lišil v různých zemích a v různých dobách. Používala se zvířata divoká, nebo dokonce speciálně vycvičená (Monestier, 1998, s. 19). Odsouzenec bývali zprvu svázání, později volní a někdy dostávali i lehké zbraně, aby jejich umírání trvalo déle (Monestier, 1998, s. 24).

Egyptští panovníci si pro výkon trestu zvolili krokodýly, kterým své vězně předhazovali k sežrání. Tento způsob s různými obměnami zvířat byl používán např. i asyrským králem Aššurbanipal, či Malgašskou královnou Ranavalonou I. Sloni v roli popravčích se těšili oblibě v Indii a Kartágu. Odsouzenec buď rozdupal nebo je vyhazovali do vzduchu a nabodávali na své kly - k tomuto účelu byli speciálně vycvičeni. Předhazování odsouzenců psům bylo hojně využíváno po celém světě. Smrt usmýkáním většinou vykonávali koně, někde však i sloni velbloudi či volové. Germáni tento způsob trestu vyhrazovali ženám, přivázali je za vlasy ke koni, kterým byly usmýkány k smrti (Monestier, 1998, s. 19-20).

Ve středověku byl odsouzenec vláčen k šibenici a tam oběšen. Dokud byl ještě při vědomí, odřezali mu z těla různé orgány a spálili je. Nakonec oddělili hlavu a tělo rozčtvrtili (Lyons, 2003, s. 168).

Velice hojně využívali zvířata k hrdelním trestům Římané. Usmrčení se často konalo v amfiteátrech a bylo jedním ze základních bodů programu. Roli popravčích zde vykonávali především šelmy, někteří Římané upřednostňovali býky, vlky, hyeny. Výkon trestu smrti se stal i součástí divadelních her, které sloužili k pobavení diváků a smrt odsouzence znamenala vyvrcholení. Stávalo se, že tyto hry měly i sexuální podtext, ženy se „odevzdaly“ zvířeti se zvlášť velkým údem a pokud to přežily, byly zardoušeny.

Zvířata však mnohdy měla při usmrčení i symbolický význam a byla vybírána podle přesných kritérií. Přesto jejich prvotním úkolem bylo přivodit odsouzenému co největší možné utrpení před samotnou smrtí. Lidé byli např. zašíváni do pytle s psem, kočkou nebo hadem a pak vyhazováni do vody.

K usmrcování se používala snad všechna zvířata. Kromě výše zmíněných i ryby, práci, hlodavci, hadi a hmyz. Lítost, která se v nás probudí při představě velkého utrpení odsouzenců, by však měla být projevena i vykonavatelům těchto krutých trestů – samotným zvířatům. Vedle toho, že hrála roli příležitostných katů, byla nucena bojovat proti gladiátorům, mezi sebou, či se stávala obětí velkých honů, které se v arénách konaly (Monestier, 1998, s. 21-27).

Rozpárání břicha

Tento způsob byl k usmrčení používán Řeky i Římany, v Orientu i Evropě. Spočíval v zabodnutí zbraně do břicha a jeho rozpárání. Římané a Řekové se spokojili s prostým rozpáráním břicha, zato ostatní země, především Orient, učinily z tohoto trestu ritualizovanou záležitost.

V Persii a také Itálii odsouzenému předtím, než mu začali vytrhávat maso, vytáhli z těla několik metrů střev. Tento zvyk obnovili ve Francii za náboženských válek protestanti. V Japonsku je rozpárání břicha spjato s jejich typickým způsobem usmrčení, s harakiri. Nejprve to byl způsob popravky, který musel odsouzený vykonat

sám, později způsob sebevraždy, která má prokázat věrnost nebo navrátit ztracenou čest (Monestier, 1998, s. 33 – 35).

Svržení z výšky

Technika, při které byl odsouzenec svržen z vyvýšeného místa, byla rozšířená po celém světě. Rozdíl spočíval v tom, na co odsouzenec dopadl. V Římě se jednalo o skaliska, v Řecku kameny, v Egyptě číhali krokodýli, v Persii kůly zaražené do země (Monestier, 1998, s. 37).

Otrávení

Otrávení, jako technika poprav, nebylo ve starověku ničím neobvyklým. Jednalo se o způsob usmrcení svobodných občanů v Athénách, kde odsouzenec většinou vypil číši bolehlavu nebo jiného jedu. Ke smrti otrávením byl odsouzen i Sokrates. Provinil se odporováním bohům a kažením mládeže (Lyons, 2003, s. 168). Kritizoval i některé rozsudky, vynesené úřady a také obvyklé a prověřené praktiky.

Podíváme-li se na způsoby, kterými byl trest smrti vykonáván v moderní době, je patrná podobnost s technikami používanými v dobách dávno minulých. Plynová komora i smrtící injekce je pouze podání jedu jinou cestou, než trávícím ústrojím. Historie trestu smrti začíná věčně od začátku, vždyť i dnešní doba, kdy se velmi dbá na humanitu, navrácí se ke starobylým technikám poprav (Monestier, 1998, s. 142).

Lámání kolem

Lámání údů má taktéž dlouhou historii, je dosvědčen již v počátcích starověku (Monestier, 1994, s. 155). Později se stal oblíbeným způsobem poprav ve středověké Francii a Německu. Kolo bylo obvykle vyhrazeno těm, kdo se dopustili zločinu proti náboženství.

Odsouzence přivázali ke špicím kola a bili jej železnou tyčí, dokud mu nezlámali všechny kosti. Potom kolo vztyčili, aby dav mohl pozorovat smrtelné bolesti trestance (Lyons, 2003, s. 170). Francouzská justice nařídila v roce 1761 krutou smrt muži, jež

zavraždil svého syna. Po celé dvě hodiny od prvního úderu nesměl dostat smrtelnou ránu (Kerrigan, 2001, s. 180).

Nabodnutí na kůl

O trestu smrti naražením na kůl bylo sepsáno poměrně málo pojednání. Přesto víme, že existovaly dvě základní podoby exekuce. Při té první byla oběť doslova nabodnuta na kůl a takto usmrcena. Tento způsob byl používán především v Orientě. Druhý způsob pochází ze západních zemí. Kůl byl v tomto případě zabodnut do odsouzence pohřbeného za živa nebo do mrtvoly (Barring, 2008, s. 80).

Ukřižování

Tento trest začali používat Féničané kolem roku 1000 před naším letopočtem. Později byl převzat Řeky, Asyřany, Egypťany, Peršany, Římany a Japonci. Nejdříve byl odsouzenec přibit ke kůlu, příčné břevno nesoucí paže bylo přidáno až později. Některé kříže mohli mít i tvar písmene X nebo Y.

Trestanec byl nejdříve zbičován, poté nesl břevno na místo samotné popravy. Zde byl přivázán anebo přibit za kotníky a zápěstí. Umírání mohlo trvat i několik dní (Lyons, 2003, s. 162). Smrt nakonec většinou způsobilo udušení, když v těle visícím bez opory se stáhli břišní svaly a opřely se o plíce (Kerrigan, 2001, s. 174).

Smrtící půst

Smrt hlady a žízní tvořila součást několika dalších metod trestu smrti. Patří sem především zazdění, vsazení do klece, také byly vynalezeny tzv. masky smrti, které bránili trestanci přijímat potravu. I zde čekal odsouzenec na smrt několik dní.

Trest smrti vyhladověním se nevyskytoval pouze v daleké minulosti. V roce 1975 byla tato metoda používána v Angole vládou Agostinha Neta. Vězni podezřelí z příslušnosti k hnutí bojujícímu proti vládní skupině byli zavíráni do maličkých cel, kde na ně čekala smrt.

Stejně jako zazdění byl i trest uvržení do klece často doplněn odepřením potravy. Klece byly zavěšeny na viditelné místo, aby byl odsouzenec všem na očích. Za

druhé světové války zavírali barmští spojenci japonských dobyvatelů zajatce do kovových sudů, které postavili na slunce (Monestier, 1994, s. 45-49).

Smrt způsobená ohněm

Mezi způsoby výkonu trestu smrti sloužilo nejen upálení, ale i tzv. trest na malém ohni, či vaření. Tyto tresty se používali od dob, kdy lidstvo poznalo samotný oheň. Zatímco provinilec, který byl odsouzen na hranici, umíral většinou udušením, plameny při smrti na malém ohni spalovaly tělo odsouzeného za jeho plného vědomí. Představivost soudců se v trestání smrtí ohněm projevila vznikem různě obměňovaných postupů.

Již Chammurapiho zákoník znal vedle trestu utopením a pověšením i trest upálením. Jako jeden z možných způsobů popravy ho uvádějí i další starověké zákoníky. Původní zákoníky starých Židů nařizují upálení pro mimořádné případy, jako je bigamie a svatokrádeže. Hranici stavěli Egyptané, Římané, Skythové, Galové a také všechny barbarské národy, které kdy do Galie vpadly. Upalování se provádělo nejen na hranicích, ale např. i ve velkých proutěných koších (Monestier, 1994, s. 97-98).

Smrt způsobená vodou

Strach z ohně je naprosto zřejmý a přirozený, avšak potenciální krutost, jež se skrývá v síle vody je neméně zničující (Kerrigan, 2001, s. 83). Kromě klasického utopení ponořením lze vodu k trestání využít i jinými způsoby. Trest vodou spočíval v tom, že odsouzenec musel vypít velké množství tekutiny trychtýřem, který měl zaveden hluboko v hrdle, takže dýchání bylo velmi obtížné. Jindy byla trestanci po vypití tekutiny podvázána močová trubice, aby nemohl močit.

Techniky samotného topení se lišily v různých dobách i zemích. V Anglii nechali odsouzence napevno přivázaného a čekali až ho utopí příliv, v Německu je házeli do bahnitých vod močálů, jinde je zavírali do pytlů a házeli do vody. Tento trest se užíval již ve starověku, po celý středověk a přetrval dodnes. V roce 1991 házeli odsouzence do Tigridu a Šatt al-Arabu a jejich těla pak veřejně vystavili (Lyons, 2003, s. 189-197).

Stětí a gilotina

Vzhledem ke složitosti a krutosti ostatních způsobů poprav se na stětí pohlíželo vždy jako na prostý trest smrti. Historie této metody sahá do Asie a Orientu daleko před křesťanskou érou. Je dokonce možné tvrdit, že se objevila již v době bronzové současně se sečnými zbraněmi. Spravedlnost primitivních národů nařizovala tento způsob v těch případech, které nebyly trestány ohněm, ukamenováním či uškrcením. V Evropě, kde bylo stětí jedním z nejčastějších způsobů poprav, nebývalo spojeno s mučením. Docházelo k prostému setnutí hlavy mečem, šavlí nebo sekerou. Jinak tomu bylo v Orientě a Asii. Zde se meče používalo více jako pily (Monestier, 1994, s. 223, 227).

Oddělení hlavy od těla se provádělo i za pomoci zařízení – gilotiny a jejich předchůdců. Řada historiků se domnívá, že první zařízení na stínání hlav se objevilo v Persii již velmi dávno. Zařízení na usekávání hlav se užívalo v Německu po celý středověk a tyto stroje znala i řada jiných zemí (Monestier, 1994, s. 247). Novodobá gilotina je však francouzský vynález a své uplatnění našla v době Velké francouzské revoluce. Gilotina byla vskutku revolučním zařízením, účinným i rovnostářským. Už nebylo stínání pouze pro bohaté, věšení pro chudé a lámání v kole pro náboženské provinilce (Lyons, 2003, s. 163). Podle Kerrigana (2001) byla gilotina naposledy použita roku 1939.

1.3.2 *Dodnes používané způsoby výkonu trestu smrti*

Dnes převažují tyto způsoby výkonu exekuce: smrtící injekce, elektrické křeslo, plynová komora, oběšení a zastřelení (Death Penalty Information Center, online od 2008). Zřídka se však objevují i jiné způsoby, které připomínají doby již dávno minulé, a to především v ne příliš vyspělých zemích.

Krajiny s islámským právem používají i stínání hlavy a ukamenování. Podle údajů Amnesty International byl v Iránu roku 1987 vykonaný trest smrti svržením z útesu. Odsouzenec dal tomuto způsobu přednost před ukamenováním (Fico, 1998, s. 27).

Amnesty International Česká Republika (online od 2008) uvádí případ ukamenování Džafára Kijáního, ke kterému došlo v Iránu v červenci roku 2007. Muž

se měl dopustit nevěry s Mukaramíh Ibrahímiovou. Žena, s níž měl muž dvě děti, byla rovněž odsouzena k ukamenování.

Zastřelení

S objevením střelných zbraní se začala psát i historie zastřelení jako způsobu poprav. Tento způsob byl zprvu vyhrazen pouze vojákům, jednalo se o vznešený způsob smrti. Ponižujícím způsobem poprav zůstalo věšení.

V období renesance se popravovalo těžkými a nemotornými arkebuzami, jakmile se vynalezly lehčí a modernější zbraně, muškety, používaly se k popravám ty. Tyto zbraně nebyly příliš přesné a exekuce se až do začátku 19. století musely často opakovat. Počátkem 19. století tvořilo popravčí četu až padesát osob, dnes je to deset až dvanáct mužů. Popravčí četa dostává obvykle rozkaz mířit na srdce, protože trup je snadnější cíl. Právní státy, v jejichž trestním zákoníku dosud zastřelení figuruje, používají přesně vymezený ceremoniál. Například americký vojenský zákoník žádá, aby byl odsouzenec postaven zády ke zdi. Musí být přivázán tak, aby po salvě nepadl čelem dopředu. Na hlavě kápi černé barvy, která musí být dostatečně silná a musí krýt i krk. Popravčí četa nesmí stát dále než dvacet kroků od odsouzence. Vojáci dostanou zbraně už nabitě, z toho jednu slepými náboji, a míří na srdce. Pokud odsouzenec není smrtelně raněn, střílí se znovu. V některých zemích se popravuje hromadně, popravčí četa kolísá od šesti do patnácti osob (Monestier, 1994, s. 281-283). V některých zemích se popravčí čety neužívá vůbec. V Číně, kde je zastřelení nejčastějším způsobem výkonu exekuce, se popravuje výstřelem do zátylku. V Thajsku střílí jediný popravčí těžkým kulometem a míří na srdce (Lyons, 2003, s. 174).

Smrt oběšením

Šibenice byla a zůstává snad nejvíce nenáviděným symbolem vrchnostenské moci nad životem a smrtí. Téměř vždy stávala na zdaleka viditelných místech a již svou přítomností podněcovala strach a fantazii lidu. Oběšení bylo považováno za nejhanlivější ze všech způsobů poprav. Na rozdíl od smrti mečem nebo gilotinou byla

vyhrazena pro nejsprostší zločince. Pro smrt na šibenici je také typický vysoký stupeň veřejnosti poprav (Barring, 2008, s. 64).

Používala se šibenice, která byla pro tento účel zhotovena. Odsouzený dostal kolem krku smyčku a musel vystoupit na žebřík, který byl následně odstraněn a odsouzenec zůstal viset (Lyons, 2003, s. 166). Čekání na smrt pak trvalo několik dlouhých minut, při kterých se oběšenci dusili váhou vlastního těla. Tato metoda byla používána s drobnými obměnami až do sedmnáctého století. V polovině osmnáctého století prosadili zastánci osvícenských hodnot pád, který zkrátil utrpení vězně (Kerrigan, 2001, s. 174). Avšak i během 19 století se stávalo, že odsouzenec pověšen na šibenici žil ještě patnáct minut od začátku škrcení (Monestier, 1994, s. 216).

Až do 1890 se používalo oběšení jako primární způsob poprav v USA. Stále se používá v Delaware a Washingtonu, jako alternativu lze využít způsobu poprav smrtící injekcí. Den před popravou je vězeň zvážen, vypočítá se délka provazu a provede se zkouška poprav. Správná délka provazu je důležitá k zajištění rychlé smrti. Jestliže je provaz příliš dlouhý, může být vězeň dekapitován. Jestliže je provaz příliš krátký, může se vězeň dusit dlouhé minuty. K zajištění hladkého průběhu je uzel u smyčky (oprátky) namazán mýdlem nebo voskem. Těsně před popravou jsou odsouzenec zabezpečeny ruce a nohy, zavázány oči a je mu kolem krku umístěna smyčka. Poté je otevřen poklop a vězeň se propadne. Působením vlastní hmotnosti by mělo dojít ke zlomení krčních obratlů a následné smrti (Death Penalty Information Center, online od 2008).

Plynová komora

Při hledání humánnějšího způsobu poprav vzešla v Americe ze spolupráce lékařských věd a techniky plynová komora. Myšlenka se zrodila z pokusů prováděných s bojovými plyny a jejich použitím za první světové války (Monestier, 1994, s. 299).

V roce 1924 představila Nevada použití kyanovodíku. Prvnímu takto popravenému se snažili napumpovat kyanovodík do cely, když spal. Toto se ukázalo jako nemožné, protože plyn z jeho cely unikal, takže byla zbudována plynová komora. Jedná se o vzduchotěsnou místnost, ve které je odsouzenec připoután k židli. Dlouhý stetoskop je připojen k vězni, takže lékař může kontrolovat stav odsouzenec a prohlásit

ho za mrtvého. Poté, co všichni opustí komoru, je místnost neprodyšně uzavřena. Dozorci dá znamení a popravčí zahájí popravu. Vězeň dostane předem instrukce, aby hluboce dýchal, což urychlí proces. Pokud se ale snaží zadržet dech, neztrácí hned vědomí a lapá po dechu, zvrací, třese se (Death Penalty Information Center, online od 2008).

Odsouzený k smrti v plynové komoře byli Caryl Chessman. Zveřejnil několik děl, v nichž neustále tvrdil, že je nevinný. V den své popravky se domluvil s přítomným novinářem, že pokud bude trpět bolestí, dá mu znamení obličejem a prsty. Znamení skutečně dal, přestože jeho poprava trvala velmi krátce a o zadržování dechu se nesnažil. Caryl Chessman se stal symbolem debat o zrušení trestu smrti, které se poté rozpoutaly (Monestier, 1994, s. 306).

Elektrické křeslo

S vědeckým pokrokem přišla v 19. století myšlenka využít elektrickou energii k usmrcování osob. Elektrické křeslo vzniklo jako důsledek soupeření mezi dvěma společnostmi, které se přeli o výhody dvou typů proudu: střídavého a stejnosměrného. Thomas Edison vyráběl a distribuoval stejnosměrný proud, zatímco Georgie Westinghouse proud střídavý. Edison, který ztrácel podíl na trhu, zahájil velkou kampaň, při které se demonstrovalo, že střídavý proud je mimořádně nebezpečný. Spolu se svými přívrženci se domníval, že když bude střídavý proud spojován s nebezpečím, zajistí si stejnosměrný proud vybavení amerických domácností. Veřejnost byla v této době znechucena popravami pověšením se zvláště děsivým průběhem a zákonodárci vytvořili tým, který měl za úkol najít humánnější techniku popravky, než pověšení. Kromě toho se v tisku často objevovali zprávy o nehodách elektrickým proudem, které měly za následek okamžitou smrt bez viditelného zranění. Bylo provedeno mnoho demonstrací na zvířatech a na popud zákonodárců dospěl nejvyšší soud k závěru, že smrt elektrickým proudem není v rozporu s dodatky ústavy zakazujícími zabíjet krutým a nelidským způsobem (Monestier, 1994, s. 307-312).

První elektrické křeslo bylo vyrobeno v New Yorku v roce 1888 a prvním popraveným byl Francis Kemmler v roce 1890 (Death Penalty Information Center, online od 2008).

Vězni jsou oholena místa, kde se budou dotýkat elektrody a v cele smrti je připoután na dřevěné křeslo. Na hlavu odsouzence se nasadí kožená přilba, ve které je elektroda. Na nohy se navlékne „kamaše“, na kterou se připevňuje druhá elektroda. Délka výboje a intenzita proudu se v jednotlivých státech liší. Napětí proudu se pohybuje mezi 1750 a 2500 voltů. Smrt odsouzence způsobí proud procházející srdcem a plícemi z destičky v masce k elektrodě v lýtku (Monestier, 1994, s. 322-325).

Smrtící injekce

Z lůna lékařské vědy vzešla tato „pokojná“ smrt, jež je pokládána za rychlou, bezbolestnou a poměrně levnou. Poprava smrtící injekcí byla zavedena jako legální technika usmrcení zavedena roku 1977 a poprvé byla použita roku 1983 v Texasu (Monestier, 1994, s. 327).

Při popravě je odsouzenec připoután ke stolu a do žíly jsou mu zavedeny dvě jehly (jedna záložní). Jehly jsou s roztoky spojeny prostřednictvím dlouhých katetrů. Nejdříve je podán neškodný fyziologický roztok. Na signál dozorce je zvednuta záclona v přilehlé místnosti, ve které jsou svědci. Potom je odsouzenci vstříknut pentanthiol sodný, který působí jako anestetikum. Následuje vstříknutí bromidu pankuronia, která má za následek paralýzu bránice a zástavu dechu. Poslední podanou látkou je chlorid sodný, který přivodí srdeční zástavu (Death Penalty Information Center, online od 2008).

1.4 Dokumenty týkající se trestu smrti

1.4.1 Mezinárodní dokumenty týkající se trestu smrti

Trest smrti se pro svůj závažný zásah do osobnosti člověka stal objektem pozornosti na mezinárodní úrovni. Na poli OSN a Rady Evropy i Evropské unie vznikali a stále vznikají dokumenty, týkající se lidských práv i trestu smrti. Tyto mezinárodní právní instrumenty trest smrti upravují, regulují a omezují jeho ukládání, některé se snaží o jeho úplné zrušení.

Dokumenty Organizace spojených národů

Pohled OSN na trest smrti nemůže být zcela odmítavý, protože v sobě sdružuje velký počet zemí a některé z nich trest smrti ve své praxi běžně používají (Fico, 1998, s. 36).

Všeobecná deklarace lidských práv

Deklarace je právně nezávazným dokumentem (nejde o mezinárodní smlouvu), její politická autorita je však uznávána na celém světě. Byla přijata a vyhlášena Valným shromážděním OSN roku 1948, tři roky po ukončení 2. světové války, největší válečné katastrofy v lidských dějinách, která přinesla nezměrné lidské utrpení, smrt asi 55 milionů lidí, obrovské materiální i morální ztráty (Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni, online od 2008).

Deklarace je široce zaměřena a problematiku trest smrti konkrétně nezmiňuje. Je zaměřena především na hájení práva na život, na zajištění právní ochrany, řádného soudního projednání a presumpci neviny bez jakékoliv diskriminace

V článku 3 je zakotveno právo každého na svobodu a osobní bezpečnost. Článek 5 říká, že nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému ponižujícímu zacházení nebo trestu (Flégl, 1990, s. 20).

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Dne 19. prosince 1966 byl v New Yorku Valným shromážděním OSN přijat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

V článku 6 se píše, že každá lidská bytost má právo na život a toto právo je chráněné státem. V zemích, kde nebyl zrušen trest smrti, může být rozsudek trestu smrti vyhlášen pouze za nejtěžší trestné činy v souladu s právem platným v době, kdy byl trestný čin spáchán, a nikoli v rozporu s ustanoveními tohoto Paktu a Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia. Tento trest může být vykonán pouze na základě konečného rozsudku vynesenoho příslušným soudem. Pakt vyžaduje pro každého, kdo byl odsouzen k trestu smrti možnost žádat o milost nebo zmírnění trestu. Rozsudek trestu smrti nebude ukládán za trestné činy spáchané osobami mladšími osmnácti let a nebude vykonán na těhotných ženách.

Článek 7 se věnuje problematice mučení. Uvádí, že nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Zvláště nebude nikdo bez svého svobodného souhlasu podrobován lékařským nebo vědeckým pokusům (Lukášek, 2003, s. 127-128).

Valné shromáždění OSN přijalo v letech 1966, 1968, 1971 několik dalších rezolucí, podporující zrušení trestu smrti a odmítající ukládání trestu smrti mladistvým a těhotným ženám. Roku 1984 byl také přijat také dokument s názvem Záruky garantující ochranu práv osob, které mohou být odsouzeny k trestu smrti. V roce 1989 byl přijat Druhý opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech sledující zrušení trestu smrti. V protokolu se uvádí, že žádná osoba podléhající jurisdikci smluvního státu tohoto protokolu nesmí být popravena. Každý smluvní stát přijme nezbytná opatření ke zrušení trestu smrti v rámci své jurisdikce (Fico, 1998, 37 38).

Dokumenty Rady Evropy

Mezi dokumenty Rady Evropy, které se týkají trestu smrti, patří Evropská úmluva na ochranu lidských práv a základních svobod a Šestý dodatkový protokol k Evropské úmluvě na ochranu lidských práv a základních svobod.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Tento dokument sám o sobě trest smrti nezakazuje. V článku 2 se píše, že právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.

Šestý dodatkový protokol k Evropské úmluvě na ochranu lidských práv a základních svobod

Tento dodatkový protokol vstoupil v platnost v roce 1985. Trestu smrti se nejvíce týkají jeho první články, ve kterých se uvádí: Trest smrti se zrušuje. Nikdo nemůže být k takovému trestu odsouzen ani popraven. Stát může zákonem ustanovit trest smrti za činy spáchané v čase války nebo bezprostřední hrozby války. Od ustanovení tohoto protokolu není možné odstoupit podle článku 15 Úmluvy (Fico, 1998, s. 28-30).

Dokumenty Evropské unie

V žádném ze členských států Evropské unie není dovolen trest smrti. Jeho zrušení představuje jednu z přirozených podmínek pro členství. Všechny členské státy Unie ratifikovaly protokol 6 evropské úmluvy o lidských právech, který bezpodmínečně zrušuje trest smrti v době míru. Protokol 13 téže úmluvy zrušuje trest smrti za jakýchkoli okolností (Euraktiv.cz, on-line od 2007)

Listina základních práv Evropské unie

Text Listiny základních práv EU, jak byl schválen 29. 11. 2007 Evropským parlamentem. V článku druhém hlavy první tohoto dokumentu stojí, že každý má právo na život a nikdo nesmí být odsouzen k trestu smrti ani popraven (Evropa – portál Evropské unie, on-line od 2004)

Dokumenty USA

Americká úmluva o lidských právech

Úmluva zaručuje právo na života zakazuje svévolné zabíjení. Dále je uvedena možnost odsoudit k trestu smrti za nejtěžší zločiny, a to jen řádným soudem. Rozšíření trestu smrti i na další trestné činy, které v daném státě dosud trestem smrti trestány nebyly, se zakazuje. Trest smrti není možné znovu zavést ve státech, kde byl zrušen a nesmějí jím být trestány politické trestné činy. Zakazuje se vykonání trestu smrti na osobách, které nedosáhly v době spáchání činu 18 let, resp. Byly starší 70 let. Trest smrti dále nelze vykonat na těhotných ženách. Každému odsouzenému je přiznáno právo požádat o milost, amnestii nebo změnu trestu (Bestová, 1996, s. 63-64).

1.4.2 Legislativa v českých zemích

V 18 století vznikly trestní zákoníky *Constitutio Criminalis Josephina* z roku 1707 a *Constitutio Criminalis Theresiana* z roku 1768. Tyto dokumenty umožňovali širokou aplikaci trestu smrti (Malý, Sivák, 1988 s. 330).

Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích ze dne 27. května 1852, č. 117

Po vzniku Československé republiky zůstal na jejím území v platnosti rakouský trestní zákon z roku 1852. V hlavě druhé (O trestání zločinu vůbec) je zmíněn trest smrti, který se vykonává provazem (Poláček a kol. 1946, s. 34).

Zákon o ukládání trestu smrti a doživotních zločinech ze dne 3. května 1934, č. 91

Tento zákon stanovil, že místo trestu smrti je možné uložit trest těžkého žaláře doživotního nebo dočasného od patnácti do třiceti let, jsou-li polehčující okolnosti tak závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný. Současně zdůraznil, že trest smrti nesmí být vykonán před rozhodnutím prezidenta republiky o neudělení milosti (Francek, 1999, s. 75).

Trestní zákon ze dne 12. července 1950, č. 86

V tomto zákoně je trest smrti uveden mezi hlavními tresty. Trest smrti se vykoná oběšením, v době zvýšeného ohrožení vlasti může být vykonán zastřelením. Místo trestu smrti stanoveného v zákoně uloží soud trest odnětí svobody na doživotí nebo na patnáct až pětadvacet let, kdyby byl trest smrti vzhledem k osobě pachatele nebo k závažnosti polehčujících okolností nepřiměřeně přísný. Ukládal se za politické i nepolitické trestné činy. V souhrnu mohl soud uložit absolutní trest až v dvaceti pěti případech. U mnohých trestných činů byl trest smrti jedinou možnou sankcí bez další alternativy. (Odboj na Jičínsku, online od 2002).

Tento zákon byl dvakrát novelizován, trest smrti však obsahoval po celou dobu své působnosti.

Trestní zákon ze dne 29. listopadu 1961, č. 140

Díky tomuto zákonu se trest smrti stal výjimečným, přestože počet případů, kdy mohl být uložen, narostl. Trest smrti může soud uložit jen za trestný čin, u kterého to zákon ve zvláštní části dovoluje a to pouze za podmínky, že stupeň nebezpečnosti takového trestného činu pro společnost je vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoký a zároveň uložení tohoto trestu vyžadovala účinná ochrana společnosti nebo absence naděje, že lze na pachatele působit výchovně trestem odnětí svobody.

Zákon byl několikrát novelizován, v novelizaci z roku 1973 je uvedena možnost uložení výjimečného trestu odnětí svobody od 15 do 25 let místo trestu smrti.

Trestní zákon ze dne 29. listopadu 1961, č. 140 , ve znění novely č. 175/1990 Sb. ze dne 2. května 1990

Změna politické situace vedla k novelizaci trestněprávních předpisů. Výjimečný trest upravuje § 29. Za výjimečný trest se považuje trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let a trest odnětí svobody na doživotí.

(Trestní zákon a trestní řád, 1999, s. 14).

1.5 Etický a filosofický pohled na trest smrti

Trest smrti má kromě právních a kriminologických také aspekty morální a filosofické, což je zcela přirozené, neboť jako jediný trest rozhoduje o lidském životě. Diskuze o morální oprávněnosti státu používat hrdelní tresty sehrála důležitou roli v jeho zrušení v legislativě mnoha států (Ondok, 2005, s. 174).

Velké debaty týkající se trestu smrti se na poli filosofie a morálky rozpoutaly v období osvícenství. Útok proti trestu smrti začal v období osvícenství námitkou, že stát nemá právo použít trest smrti, protože v přirozeném státě by rozumní účastníci společenské smlouvy nikdy nesouhlasili s tím, aby toto oprávnění bylo státu vůbec dané (Fico, 1998, s. 12). S tímto názorem se můžeme setkat i v pracích Jeana Jacquese Rousseaua. Ve své knize *Rozpravy* (1978, s. 231-232) uvádí: „Abychom se nestali obětí vraha, svolujeme s tím, že zemřeme, pokud se jím samy staneme. V této smlouvě pomýšlíme jen na to, abychom si zaručili svůj vlastní život, vzdálení toho, abychom jím nakládali“. Dále je uvedeno, že každý zločinec, který útočí na společenské právo je vzbouřencem a přestává být členem vlasti, porušuje její zákony, jeho existence se stává neslučitelnou s existencí státu. Soudní řízení a rozsudek jsou důkazem, že porušil společenskou úmluvu a již není členem státu. Porušovatel úmluvy má být poslán do vyhnanství, veřejný nepřítel usmrcen. Rousseau také uvádí, že časté popravy jsou znakem slabosti nebo liknavosti ve vládě. Vždyť není člověka tak špatného, aby jej nebylo možné učinit dobrým pro nějaký účel.

Mezi odpůrce trestu smrti patřil Albert Camus, což také prezentoval ve své tvorbě. V díle *Úvahy* popisuje současné popravy, staví jejich barbarskou realitu vedle eufemismu, do něhož společnost nesmyslně halí údajně výstražný rituál. Camus předkládá kriminologické údaje, které vyvracejí obhajobu trestu smrti, založenou na jeho údajném odstrašujícím účinku, a vypovídají o vysokém výskytu justičních omylů i o tom, jak se časem a místem mění verdikty. Už pro nevratnost trestu smrti se Camus zastává trestu doživotního žaláře bez možnosti podmíněčného propuštění. Výhrady k trestu smrti má především proto, že společnost se svým nutkáním prolévat krev snižuje na úroveň svých nejméně rozumných příslušníků. Napodobování tohoto chování

pak může k vraždě spíše provokovat, než od ní zrazovat. Camus dále vnímá trest smrti jako rouhání se křesťanskému milosrdenství a pokání. Dále uvádí, že stát si nemůže přivlastňovat božskou moc nad životem a smrtí. Camus říká, že pokud nese sebemenší díl zodpovědnosti za spáchaný čin společnost, pak nemá právo klást stoprocentní odpovědnost na zločince tím, že ho popraví (Lazere, 2006, s. 3-4)

Velkou pozornost věnoval trestu smrti Ceasara Beccaria ve svém díle „O zločinech a trestech“, kde radikálně vystoupil proti trestu smrti. Trest smrti má podle něho význam pouze tehdy, pokud by ponechání pachatele naživu, a to dokonce ve vězení, mohlo vést k převratu, nebezpečnému pro existující společnost. Jako odstrašující prostředek je podle Beccaria dostačující doživotní trest vězení. Trest považuje pouze za příklad krutosti, který vede k novým trestným činům (Fico, 1998, s. 14).

Nesouhlas s trestem smrti, především s argumentem odstrašení, vyjádřil i Karel Marx. Odmítá trestání, které by mělo sloužit k napravení nebo odstrašení jiných. Považuje za velmi obtížné nalezení zásady, kterou by bylo možné zdůvodnit spravedlnost nebo účelnost trestu smrti ve společnosti, která si zakládá na civilizovanosti (Fico, 1992, s. 4).

Příznivcem trestu smrti a představitelem absolutní teorie trestu byl Emmanuel Kant. Trest a zločin by měl být podle Kanta stejnorodý, aby se dosáhlo odplaty za spáchaný čin. Při ukládání trestu by měl platit princip rovnosti bez příklánění se na jednu či druhou stranu. Člověk by si tedy měl být vědom, že ať spáchá druhému jakékoliv zlo, páchá ho tím i sám sobě. Pouze právo odplaty (jus talionis) může stanovit kvalitu i kvantitu trestu, všechna ostatní kolísají sem a tam a nemohou obstát vůči výtce nepřiměřenosti z pohledu přísné a spravedlnosti. Nedostatkem v Kantově argumentaci k myšlence odplaty je jeho dovolávání se jejího smyslu a účelnosti, zatímco se vůbec nesnaží o její etické zdůvodnění. Jak bude uvedeno dále, hodí se tato jednoznačná určitost odplaty jen v případě vraždy, a i zde jen tehdy, nebereme-li v úvahu sociální situaci pachatele a okolnosti činu. V případech jako je např. znásilnění je aplikace trestu jako odplaty velmi problematická

Dalším zastáncem trestu smrti byl Georg Wilhelm Friedrich Hegel, který se rovněž zastává myšlenky odplaty jako ideí o rovnocennosti trestu. Připouští však, že odplata činu stejným činem není vždy možná a připouští zde určitou přibližnost mezi činem a trestem. Je-li trestným činem vražda, zastává se však trestu smrti (Drbohlav, 2005, s. 93). Pokud se u odplaty nedá vycházet ze specifické rovnosti, je tomu přece jen jinak u vraždy, kterou je třeba trestat smrtí. Život představuje celý objem jsoucna, proto nemůže být vražda potrestána ničím jiným, než odnětím života (Kant, 1992, s. 134).

Etické dilema nalezneme i v myšlence o znovunabytí lidské důstojnosti prostřednictvím aplikaci trestu smrti, a to jak u provinilce, tak u jeho oběti. U provinilce se o tom dá hovořit jen za předpokladu, že pachatel přijímá trest smrti jako pokání za své činy. Tímto se jistým způsobem obnovuje jeho důstojnost jakožto mravní bytosti. V případě oběti je nutné položit si otázku, zda a nakolik byla oběť zbavena své důstojnosti, kvůli nespravedlivému jednání druhého, a nakolik, může sloužit trest smrti jako adekvátní zadostiučinění a odškodnění způsobené újmy? Principy spravedlnosti a lidské důstojnosti mají v moderním trestním právu zajistit přiměřenost trestu vzhledem k vině, nikoliv zničení pachatele (Šrajer).

1.5.1 Argumenty pro trest smrti

Hlavním argumentem je život nevinného, který má přednost před životem nebezpečného zločince. Společnost by měla udělat vše, aby bili chráněni nevinní lidé. K zachování a respektování života občanů by však nejvíce měla přispívat preventivní péče. Teprve v případě, kdy stát udělal vše v prevenci zločinu, především zajistil zdravé životní podmínky a dobrou výchovu, lze nastolit otázku trestu smrti bez pocitu úniku před vlastní odpovědností (Dolista, 2008, s. 30-31).

Odstrašující účinek

Zastánci trestu smrti často uvádějí na svou obhajobu fakt, že už samotná existence trestu zastraší případné pachatele a nedojde ke spáchání trestného činu. O odstrašujícím efektu trestu smrti byli lidé přesvědčeni především ve středověku. Konaly se veřejné popravy,

kteře měly zajistit působení trestu nejen ve chvíli jeho výkonu, ale i v budoucnu - na potencionální pachatele (Drbohlav, 2005, s. 86). Představa trestu jako odstrašujícího prostředku se nejlépe ukáže na slovech soudce z 18. století, který prý při vynesení trestu obžalovanému řekl: „Budete pověšen ne proto, že jste ukradl ovci, ale proto, aby jiní nekradli ovce“ (Inciardi, 1994, s. 470).

Dnes se kriminologové shodují na tom, že možnost trestu smrti pachatele neodradí více, než třeba vidina doživotního vězení. Důvodem je také fakt, že ve většině zemí, kde je trest smrti povolen, se ukládá sporadicky a bez účasti veřejnosti. Znatelný odstrašující účinek je patrný v zemích, kde se trest smrti užívá hojně. V Číně klesla kriminalita o 42 % v důsledku vykonání 5000 poprav za pouhých 5 měsíců (Drbohlav, 2005, s. 86).

Odpůrci argumentu odstrašení poukazují především na dva důvody, pro které není odstrašení efektivní. Za prvé se jedná o situaci, ve které je čin spáchán. Vraždy jsou často páčány v afektu. Ve stavu nadměrného psychického rozrušení pak pachatel nad možností trestu nepřemýšlí. Za druhé se jedná o osobnost pachatele. Trest smrti nemá totiž odstrašující účinek, je-li spáchán osobou s extrémně psychicky labilní konstitucí nebo duševně postiženým jedincem.

Bez ohledu na empiricky dokázanou neúčelnost odstrašujícího účinku existují úvahy na filosofické úrovni, které odstrašující účinek zásadně odmítají. Člověk je zde podle nich použit jako pouhý prostředek a nikoliv také jako samoučel. Zločinec je tedy trestán jen proto, aby odradil ostatní od páčání zločinu (Bestová, 1996, s. 21). Tento postoj je v rozporu s filosofií Immanuela Kanta, který ve svém díle Základy metafyziky mravů (Kant, 1990, s. 91) uvádí: „Jednej tak, abys používal lidství jak ve své osobě, tak i v osobě každého druhého vždy zároveň jako účel a nikdy pouze jako prostředek.“

Ochrana společnosti

Tento argument, nazývaný také argument pojistky, vychází z faktu, že vykonání trestu smrti je ochranou společnosti před recidivním chováním pachatele. Cílem trestu je tedy ochrana společnosti. Jedná se o určitý způsob předjímané sebeobrany. Ve chvíli vynesení rozsudku však chybí jistota, zda se objeví recidiva. Je zde tedy určitá volba

mezi smrtí vraha a jeho potencionální oběti. Smrt vraha, který by dále nevraždil, je tedy vraždou ze strany státu. Trest smrti z pohledu myšlenky pojistky je užitečný jen tehdy, vidíme-li ve vrahovi jen nepolepšitelnou zřůdu. Eticky se tato představa jeví jako velmi problematičtá. Pokud upřeme člověku jeho lidskou hodnotu, znehodnotíme ideu lidské důstojnosti úplně, protože je-li učiněná výjimka jednou, může snadno dojít i k dalším (Bestová, 1996, s. 22-24).

Argument odplaty

Argument odplaty lze chápat jako sociální mstu, je to vlastně snaha uložit trest co nejvíce odpovídající povaze provinění, snaha o vytvoření rovného a proporcionálního vztahu mezi proviněním a trestem (Inciardi, 1994, s. 467). Tento přístup, zajímavý se o to, aby trest odpovídal zločinu, má dlouhou historii, vycházelo z ní např. i téměř celé babylonské trestní právo (Bestová, 1996, s. 25).

Argument odplaty nastoluje etické dilema. V demokratické společnosti, založené na dodržování lidských práv a svobod, představují tresty „vyrovnaných účtů“ rozpor v hodnotách. V moderní společnosti navíc existuje představa, že je necivilizované a barbarské nutit pachatele, aby trpěl kvůli samotnému utrpení (Inciardi, 1994, s. 467). Jean Jacques Rousseau ve svém díle *Rozpravy* (1978, s. 232) uvádí: „Nemáme právo usmrtit někoho pro výstrahu, leda toho, koho nemůžeme zachovat bez nebezpečí“. V důsledku toho, třebaže lidské instinkty inklinují k požadavku odplaty, se ve dvacátém století našlo jen málo zastánců teorie odplaty. V poslední době však vznikla teorie spravedlivé odplaty, která tvrdí, že by se sankce měla ukládat, protože si ji pachatel zaslouhuje. Teorie spravedlivé odplaty zahrnuje odplatu, mstu a odvetu, obsahuje však menší emocionální náboj (Inciardi, 1994, s. 467).

Odplata ve smyslu vzájemného vyrovnání, tzn. Život za život, je v případě vraždy ještě poměrně jednoduchá. Je však dost zvláštní situace, má-li se nedotknutelnost lidského života dokazovat právě zničením lidského života. Mravní chování v zásadě předpokládá vyhýbání se zlému. Ve své podstatě je pro trest smrti jako prostředek odplaty příkladem samotný zločin, což je z etického hlediska nepřijatelné (Bestová, 1996, s. 25 - 31). Argument odplaty je zvoláním touhy vrátit vrahovi všechno

zlo, které on použit na své oběti. Tato touha je však jen primární reakcí a smysl trestu neřeší, tedy aspoň ve smyslu, že trest smrti nemůže vyvážit bolest jeho obětí a emocionální ztrátu blízkých (Drbohlav, 2005, s. 95).

Ekonomické hledisko

Ekonomický argument ve prospěch trestu smrti tvrdí, že poprava je mnohem levnější, než doživotní pobyt odsouzeného ve vězení. Proti trestu smrti se však téměř vždy podá odvolání a to také může být drahé. Pokud se případ komplikuje (pokus o sebevraždu apod.) náklady jsou velmi vysoké.

Každá kvalifikační expertiza ekonomického argumentu prokazuje, že kvůli dodatečným odvoláním a dalším procedurálním pojistkám, které ústava vyžaduje v hrdelních případech, vyjde trest smrti draž než doživotní vězení (Inciardi, 1994, s. 505-506).

1.5.2 Argumenty proti trestu smrti

Jedním z argumentů pro zrušení trestu smrti byla jeho krutost (viz. Kapitola Způsoby výkonu trestu smrti). Proto byly v minulosti hledány takové způsoby, které by jeho krutost snížily, např. elektrické křeslo či smrtící injekce. I zde je ovšem prvek krutosti, neboť vzít druhému život je něco, co je samo o sobě kruté. Je však třeba uvážit, že jde o trest za zločin, který ve většině případů byl krutější než ten, kterým je trestán jeho pachatel. Jiným argumentem pro zrušení trestu smrti se týká finality tohoto trestu. Neposkytuje pachateli možnost nápravy a osobuje si právo definitivního soudu (Ondok, 2005, s. 174-175).

Zneužitelnost trestu smrti

V roce 1967 konstatovala Prezidentská komise pro uplatňování zákonů a výkon spravedlnosti, že trest smrti se nejčastěji ukládá a vykonává na chudých, černoších a členech nepopulárních skupin. Ještě v roce 1848 stanovily zákony státu Virginie trest smrti pro libovolný zločin spáchaný černochem, za který by mohl běloch dostat tři a více let nepodmíněného odnětí svobody.

Trest smrti je v mnoha zemích používán jako nástroj politické moci. Irácké soudy stále častěji udělují trest smrti, a to i v případech, kdy rozsudku předcházela vynucená „doznání“ přenášena televizí, mučení nebo nespravedlivé procesy. Výzkumný tým Amnesty international dospěl k závěru, že irácká legislativa je v otázce trestu smrti velmi vágní. Soudy uznávají jako důkaz o vině například i výpovědi svědků, kteří obviněné identifikovali na základě jejich televizních doznání (Amnesty international Česká Republika, online od 2008).

Stovky lidí, kteří v nigerijských celách smrti čekají na vykonání rozsudku, byly odsouzeny v nespravedlivých procesech. Podle Amnesty International hrozí, že v této zemi může docházet k popravám nevinných. Rozsudky jsou vynášeny na základě vynucených doznání. Téměř polovina vězňů uvedla, že byla v policejní cele vystavena násilí nebo výhrůžkám (Amnesty international Česká Republika, online od 2007).

S politickým zneužíváním trestu smrti je možné se setkat i v historii naší země. Za komunistického režimu byli k trestu smrti odsouzeni např. Milada Horáková, Heliodor Píka, Miroslav Sýkora. Velmi diskutované jsou politické procesy padesátých let. V letech 1948 – 1952 bylo vyneseno 233 rozsudků smrti a 178 bylo vykonáno (Utitz, 1990, s. 10).

Neodvolatelnost trestu smrti

Odpůrci trestu smrti tvrdí, že vždy existuje možnost popravy nevinného člověka. Naopak jeho zastánci poukazují na fakt, že v posledních letech k takovému omylu nedošlo nebo alespoň nebyly žádné odhaleny. Významná americký vědec Hugo Adam Bedau soustředil údaje ze 74 případů v USA v období 1893 až 1962, u nichž došlo k chybnému odsouzení za usmrcení. V 32 případech byl uložen trest smrti a vykonán byl v 8 případech (Inciardi, 1994, s. 504).

Dokud bude udělován trest smrti, bude existovat riziko justičních vražd. Jen v loňském roce byla prokázána nevina 3 lidí odsouzených na smrt, v USA bylo od roku 1973 z cely smrti propuštěno 123 osob. Problém justičních omylů se však neomezuje jen na USA. V roce 2006 byl v Tanzánii z cely smrti propuštěn Hassan Mohamed Mtepeka. V roce 2004 byl k nejvyššímu trestu odsouzen za znásilnění

a vraždu své nevlastní dcery, odvolací soud rozhodl, že usvědčující důkazy neprokazovaly dostatečně jeho vinu. (Amnesty International Česká Republika, online od 7. 5. 2007).

Závažné etické dopady trestu smrti

Při některých způsobech výkonu trestu smrti se není možné obejít bez přítomnosti lékaře. Smyslem medicíny je uzdravovat člověka a pomáhat mu od utrpení. Při použití smrtící injekce je však přítomnost lékaře nutná, což je považováno za velmi problematický fakt a souvisí s tím, zda je samotný trest smrti považován za neetický a s tím, zda je výkon trestu smrti v rozporu s posláním lékařů.

Dalším etickým problémem je dopad trestu smrti na celou rodinu odsouzeného. Dochází zde k narušení mezilidských vztahů a citových pout, což může pro rodinu pachatele představovat velký psychický nápor (Ondok, 2005, s. 174 – 175).

1.5.3 Trest smrti a lidská práva

Do diskuzí na téma trest smrti se včlenil aspekt lidských práv. Je možné rozlišovat dvě roviny, rovinu teorie lidských práv a rovinu interpretace pozitivních právních norem sloužících k ochraně těchto práv ve vnitrostátním a mezinárodním právu. Lidská práva jsou efektivním nástrojem v boji proti bezpráví. Kodex lidských práv přispívá k identifikaci přestupků a k formulování vize, jak by měla vypadat spravedlivá praxe (Henriksen, Vetlesen, 2000, s. 146).

Řada mezinárodních organizací neustále hledá cesty jak limitovat trest smrt s perspektivou jeho celosvětového zrušení. Patří mezi ně již výše zmíněné dokumenty: Všeobecná deklarace lidských práv, Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Evropská úmluva o lidských právech, Americká konvence o lidských právech, Šestý dodatkový protokol k Evropské úmluvě na ochranu lidských práv a základních svobod, Listina základních práv Evropské unie (Fico, 1991, s. 6).

Otázkou zůstává, zda trest smrti porušuje právo na život, jež je těmito mezinárodními dokumenty zaručeno. Názory jsou různé a nechybějí tvrzení tohoto

směru, vývoj pozitivního mezinárodního práva ve všeobecnosti však ještě nedospěl tak daleko, aby právo na život bylo interpretováno v tom smyslu, že vylučuje používání trestu smrti. Úsilí mnoha organizací, jako např. OSN, k tomu však směřuje. Činnost OSN směřuje k postupnému omezování trestu smrti a k jemu úplnému odstranění. Velmi významný je v tomto směru čl. 6 odst. 6 Paktu o občanských a politických právech, v němž je zakódován požadavek favorizovat abolicí trestu smrti. Významným krokem OSN je vytvoření Druhého opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech. Tento dokument požaduje od zemí, které k němu přistoupí, zrušit trest smrti po dobu míru a státy, které jej již zrušily, zavazuje neobnovovat jej. Podobné požadavky má i dodatkový protokol č. 6 k Evropské úmluvě o lidských právech.

Proti trestu smrti směřují i dokumenty, zakazující mučení a jiné nelidské nebo ponižující trestání. Tento zákaz obsahují všechny uvedené mezinárodní dokumenty a také je zakotven v ústavách nebo jiných zákonech mnoha zemí světa. Při přípravě šestého dodatku k Evropské úmluvě o lidských právech byl trest smrti shledán jako trest nelidský a ponižující, a to jak vzhledem šokujícím okolnostem doprovázející popravu, tak i vzhledem k jeho samotné podstatě. Toto shledání je mimo jiné potvrzováno i faktem, že trest smrti se v posledních letech stává ve vyspělém světě spíše výjimečným a je ukryt před zraky veřejnosti.

Prostřednictvím lékařských a kriminologických studií byly blíže zmapovány fyziologické a psychické pochody a prožitky odsouzence čekajícího na popravu. Evropský soud pro lidská práva v roce 1989 vyslovil, že čekání na popravu v tzv. koridorech smrti je v rozporu s čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech a zákazu mučení a jiného nelidského a ponižujícího trestu (Repík, 2002, s. 4-7).

Velmi významně se v boji proti trestu smrti angažuje mezinárodní organizace Amnesty international. Amnesty International je proti trestu smrti ve všech případech bez výjimky, bez ohledu na povahu trestného činu, charakteristiku pachatele nebo metodu popravu. Považuje trest smrti za porušování lidských práv, za krutý a nelidský trest, který je v rozporu s právem na život vyhlášeným ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Amnesty international poukazuje na všechny rizika spojená s trestem smrti, jako

je jeho zneužitelnost, neodvolatelnost, možnost pochybení, jeho negativní působení na rodinu odsouzeného a také upozorňuje na neprokázání odstrašujícího účinku i fakt, že trest smrti ve skutečnosti není v dnešní době příliš ekonomickou variantou. Amnesty international se však v žádném případě nesnaží minimalizovat nebo omlouvat zločiny, které byly spáchány a v žádném případě nechce bagatelizovat utrpení rodiny oběti. Nicméně neodvolatelnost a krutost trestu smrti považuje za neslučitelné s civilizovaným chováním a za nevhodnou reakci na násilné chování (Amnesty international, online od 2008).

Útok vedený proti trestu smrti z aspektu lidských práv zpochybňuje jeho legitimitu. Mnohé mezinárodní organizace však směřují k úplnému odstranění trestu smrti a trest smrti jasně považují za porušení práva na život.

1.5.4 Trest smrti a římskokatolická církev

V Bibli není trest smrti centrálním tématem, proto zde mnoho bezprostředních odpovědí na toto téma nenajdeme. Starý zákon pojímá trest smrti s naprostou samozřejmostí a v Novém zákoně je zmíněn jen okrajově (Šrajer).

Ve starém zákoně byl udělován za vraždu, za rouhání, modloslužbu, za práci v sobotu, za únos, za homosexuální chování, bestialitu, čarodějnictví, za uhození, zranění matky nebo otce, a cizoložství. V pozdějších dobách se více prosazuje takové pojetí trestu smrti, kde jde o věc ohrožení bezpečnosti státu a obecného dobra či pokoje uvnitř společnosti. Morální teologie katolické církve hovoří o tom, že veřejná moc má právo trestat velké zločince trestem smrti a toto právo je doloženo Písmem. Trest smrti sice zůstává součástí právního rámce, ale vykonává se pouze ve speciálních případech, což je při trestání vrahů, heretiků a jedinců, kteří narušují bezpečnost a pokoj ve společnosti (Doležal, online od 2003).

Církev se však vždy zdráhala poslat na smrt ty, o nichž usoudila, že si smrt zaslouží. Bylo tomu tak dokonce i v dobách, kdy svou moc nad duší i tělem uplatňovala s menší zdrženlivostí. Namísto toho zločince předávala "světské ruce" (Manent, online od 2003).

V křesťanské tradici, zvláště v díle otců patristiky a doktorů církve, se objevuje jasně formulovaný názor o zachování trestu smrti. Patří mezi ně Svatý Augustinus, Lactantius, Tertullian, sv. Cyprián, sv. Ambrož, sv. Tomáš. V *Summa Theologiae* sv. Tomáš píše: „A proto, je-li nějaký člověk nebezpečný společnosti a kazí ji nějakým hříchem, je chvalitebné a prospěšné zabít, aby se zachovalo společné dobro.“ Svatý Augustinus ve svém díle *De Civitate Dei* píše: „Není proti přikázání Božímu „nezabiješ“, když reprezentanti státní autority uvalí na zločince trest smrti.“ Svatý Tomáš v díle *Summa Theologiae* uvádí, že je pro zachování společného dobra zabít člověka, který je společnosti nebezpečný a kazí ji nějakým hříchem. Na tuto myšlenku navazovali další teologové v následujících staletích.

Problematikou trestu smrti se samozřejmě zabývali i papežové. Prvním z nich, který se této problematice věnoval, byl Inocenc I. v roce 405. Papež potvrzuje, že uvalení trestu smrti je legitimní, pokud jej autorizovala veřejná státní autorita, která má k tomu od Boha právo. V době po skončení tridentského sněmu se v Římském katechismu opakuje tradiční nauka katolické církve ohledně použití trestu smrti ze strany světské moci. S potvrzením tradičního učení o uvalení trestu smrti světskou mocí se opět setkáváme za pontifikátu Lva XIII. Pius XII uvádí: „Jestliže je člověk nevinný, jeho život je nedotknutelný. Bůh je pánem života, a proto ten, kdo se neproviňuje proti životu, není trestán trestem smrti.“ Dále prohlásil, že odsouzeného na smrt nestojí na právech na život jednotlivce. Je úkolem státní autority zbavit odsouzeného člověka života, po tom, co se sám vydělil z tohoto práva na život svým vlastním činem. V současné době se bohužel velmi nesprávně chápou dvě základní skutečnosti, které se vztahují k trestnému činu a následně k trestu smrti. Oběť má svá práva, resp. právo na život, a toto právo, když je porušeno, je třeba narovnat ve smyslu spravedlnosti. Dnes se upřednostňuje právo na život kriminálního živlu více než právo na život oběti (Doležal, online od 2003).

Problematiky trestu smrti se věnoval i Jan Pavel II v *Evangelium vitae*. V této encyklice uvádí, že v církvi i v civilní společnosti se stále více hlásá požadavek co nejvíce omezit nebo úplně zrušit trest smrti (Iskra, online od 2006). Dnešní společnost má přece možnosti, jak se bránit účinně kriminalitě tak, že provinilce zneškodní, aniž by

mu zcela uzavírala cestu k nápravě. Vznik a stále větší rozvoj bioetiky podporuje zkoumání a dialog, ať už mezi věřícími a nevěřícími, nebo mezi věřícími různých vyznání, o etických problémech, zvláště těch, které se týkají života člověka. Od samého počátku, s ohledem na četné a často kruté případy, které se vyskytovaly v životě jednotlivců i společnosti, usilovali věřící se vši závažností hlouběji a plněji pochopit, co přikázání Boží zakazuje a co nařizuje. Jsou totiž okolnosti, kdy se zdá, že hodnoty, které Boží Zákon předkládá, si navzájem paradoxně odporují. Existuje například legitimní obrana, kdy povinnost chránit vlastní život se jen obtížně může srovnávat s právem a povinností nepoškodit život druhého člověka. Někdy se však také může stát, že chceme-li se bránit útočníkovi, je nutné přivodit jeho smrt. V tomto kontextu se vynořuje otázka trestu smrti. V církvi i v občanské společnosti stále více převažuje mínění těch, kteří jej chtějí silně omezit nebo i docela odstranit. Tuto otázku je třeba řešit v oblasti takového kárného opatření, které více odpovídá důstojnosti člověka a zároveň Božímu plánu s člověkem i společností. Cílem trestu by ve skutečnosti mělo být napravení nepořádku způsobeného vinou. Veřejná moc musí zabránit porušování práv jednotlivců i společnosti tak, že viníkovi uloží trest odpovídající provinění jako podmínku, aby mohl znovu užívat svou svobodu. Aby tohoto cíle bylo dosaženo, musí být druh trestu pečlivě zvažován. Také není možné odsuzovat provinilce k trestu smrti, nejedná-li se o případ absolutní nezbytnosti, kdy se společnost nemůže bránit jinak. Dnes již, díky vhodnějšímu uspořádání trestního systému, se tyto případy vyskytují velmi zřídka. V Katechismu katolické církve je vyjádřena zásada použít nekrvavé prostředky k obraně lidských životů před útočníkem a k ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti osob, je-li to dostatečné (Jan Pavel II, online od 2005).

2 Cíle práce a hypotézy

2.1 Cíle práce

Trest smrti je v dnešní společnosti velmi diskutovaným tématem, jak mezi širokou veřejností, tak i na poli odborném. Trest smrti, jakožto jediný z trestů rozhodující o lidském životě, má kromě právních a kriminologických aspektů také aspekty morální a filosofické. Tato diplomová práce se snaží o zmapování etických postojů Policie ČR a strážníků Městské policie k problematice trestu smrti.

Hlavní cíl:

Hlavním cílem práce bylo provedení výzkumu etického hodnocení problematiky trestu smrti u vybraného vzorku příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie.

Dílčí cíle:

Zjistit, zda příslušníci Policie ČR a strážníci Městské policie vnímají trest smrti jako etický problém a porušení lidských práv.

Srovnat názory na problematiku trestu smrti u příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie a zbytku populace ČR.

2.2 *Hypotézy*

Hypotéza č. 1: Nadpoloviční většina příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie souhlasí s trestem smrti.

Hypotéza č. 2: Nadpoloviční většina příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie nepovažuje existenci trestu smrti za neetickou záležitost ani za porušení lidských práv.

Hypotéza č. 3: V řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie bude více zastánců trestu smrti než ve zbylé populaci ČR.

Hypotéza č. 4: V řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie nebude názory na problematiku trestu smrti ovlivňovat věk.

3 Metodika

3.1 Použitá metodika

Pro získání dat pro tuto diplomovou práci jsem použila metodu kvantitativního analytického výzkumu, a to dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení.

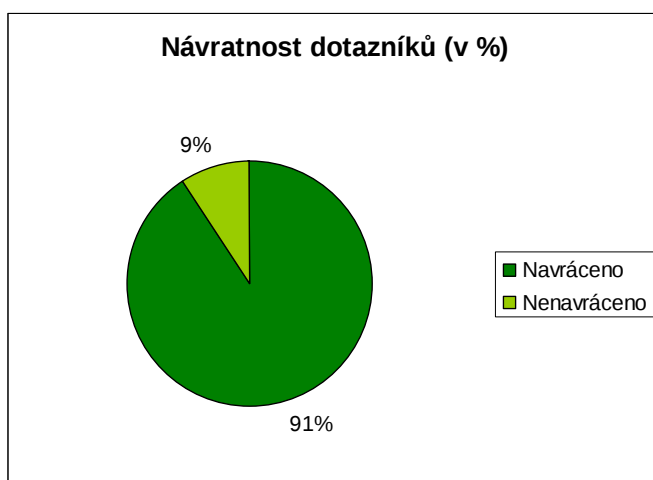
Dotazníky jsem osobně distribuovala na Okresní ředitelství Policie ČR Třebíč a na Městskou policii Třebíč. Nejprve jsem kontaktovala ředitele a požádala jsem o souhlas s provedením výzkumu pro moji diplomovou práci. Po získání povolení k provedení výzkumu byly dotazníky distribuovány k příslušníkům policie ČR s výkonem služby na Třebíčsku a strážníkům Městské policie Třebíč. Vyplnění dotazníků bylo dobrovolné a anonymní.

Celkem bylo distribuováno 220 dotazníků, navraceno jich bylo 200. Návratnost tedy činila 90,9 %, což znázorňuje tabulka č. 1 a graf č. 1.

Tabulka č. 1: Návratnost dotazníků:

Návratnost	Počet	%
Navraceno	200	90,9
Nenavraceno	20	9,1

Graf č. 1: Návratnost dotazníků:

Zdroj: Vlastní výzkum

Charakteristika dotazníku

Anonymní dotazník (viz příloha č. 1) obsahoval 15 otázek, které zjišťovaly postoje respondentů k problematice trestu smrti. Dotazník obsahoval otázky uzavřené i otevřené, které dávají respondentům větší prostor k vyjádření a rozvádějí podrobněji uzavřené otázky. Při vyplňování uzavřených otázek měli respondenti možnost označit pouze jednu odpověď, která nejvíce vyjadřovala jejich názor, u otázek otevřených pak svoji odpověď dopisovali. První čtyři otázky v úvodu zjišťovaly základní údaje o dotazovaných, tj. věk, pohlaví, vzdělání respondentů a také jejich příslušnost k nějaké církvi. Další otázky jsou potom zaměřeny na zjišťování názorů respondentů na trest smrti a jeho existenci v současné době, na etické postoje respondentů v souvislosti s trestem smrti.

3.2 Výzkumný soubor

Základním souborem byli příslušníci policie ČR a strážníci Městské policie. Dostupnou populací byli příslušníci policie ČR s místem výkonu služby na Třebíčsku a strážníci Městské policie Třebíč. Vstupním kritériem bylo uzavření služebního poměru podle zákona 361/2003 Sb., O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění

pozdějších předpisů nebo uzavření pracovního poměru podle zákona 553/1991 Sb., O obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. Výzkumný soubor byl stanoven na základě účelového výběru. Osloveni byli všichni příslušníci policie ČR s místem výkonu služby na Třebíčsku a strážníci Městské Policie Třebíč.

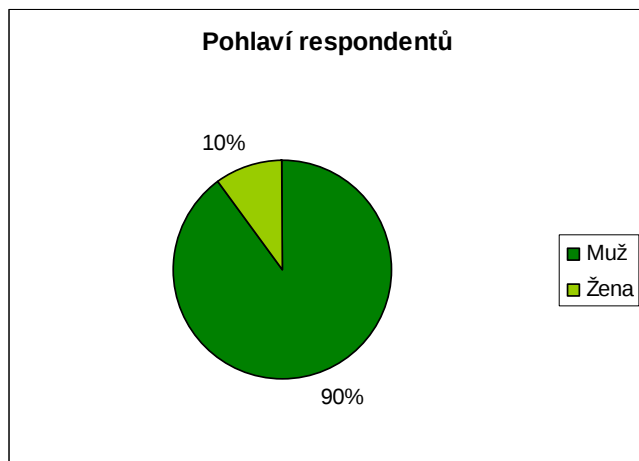
Přehled respondentů podle pohlaví je znázorněn v tabulce č. 2 a grafu č. 2.

Tabulka č. 2: Pohlaví respondentů:

Pohlaví	Počet	%
Muži	180	90,0
Ženy	20	10,0
Celkem	200	100,0

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 2: Pohlaví respondentů (v %):

Zdroj: Vlastní výzkum

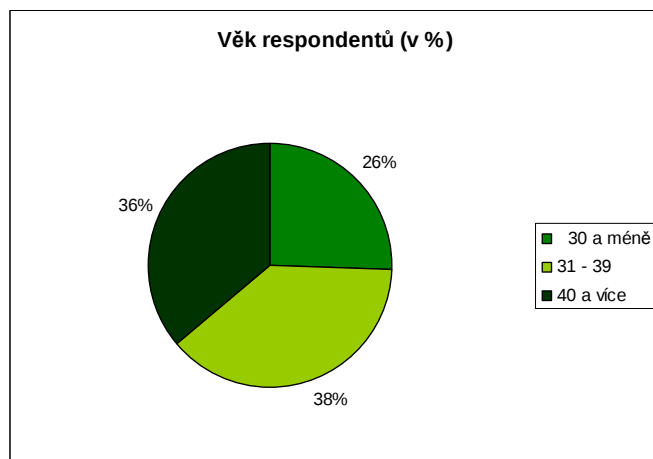
Tabulka č. 1 a graf č. 1 ukazují, že mezi respondenty převládají muži. Mužů bylo celkem 180, což je 90 % a žen bylo 20, což je 10 %.

Přehled respondentů podle věku je znázorněn v tabulce č. 3 a grafu č. 3.

Tabulka č. 3: Věk respondentů:

Věk	Počet	%
30 a méně	51	25,5
31 - 39	77	38,5
40 a více	72	36,0

Graf č. 3: Věk respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 3 a grafu č. 3 je zřejmé, že nejvíce respondentů se nacházelo ve věkové skupině 31 – 39 let. Jednalo se o 77 respondentů, což představuje 38,5 %. Ve věkové skupině 40 a více let se nacházelo 72 respondentů, což představuje 36 %. Ve věkové skupině 30 a méně let se nacházelo 51 respondentů, což představuje 25,5 %.

Přehled respondentů podle příslušnosti k nějaké církvi je znázorněn v tabulce č. 4 a grafu č. 4.

Tabulka č. 4: Příslušnost respondentů k nějaké církvi

Příslušnost k církvi	Počet	%
Křesťanská církev	32	16,0
Jiná církev	2	1,0
Bez vyznání	166	83,0

Graf č. 4: Příslušnost respondentů k nějaké církvi

Zdroj: Vlastní výzkum

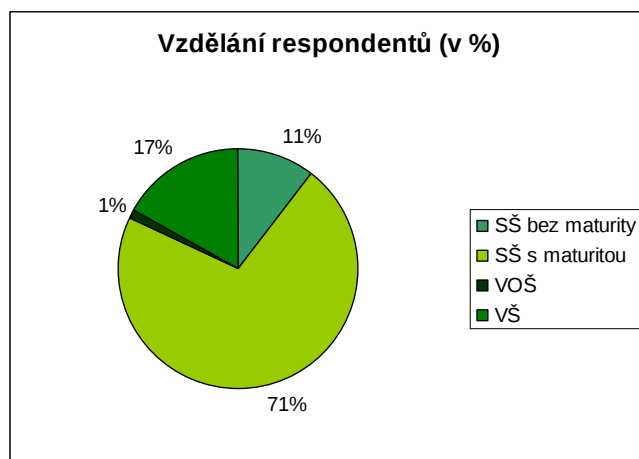
166 respondentů (86 %) uvedlo, že je bez vyznání. Příslušnost ke křesťanské církvi uvedlo 32 respondentů (16 %), příslušnost k jiné církvi uvedli 2 respondenti (1 %).

Přehled respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání je znázorněn v tabulce č. 5 a grafu č. 5.

Tabulka č. 5: Vzdělání respondentů

Vzdělání	Počet	%
SŠ bez maturity	21	10,5
SŠ s maturitou	143	71,5
VOŠ	2	1,0
VŠ	34	17,0

Graf č. 5: Vzdělání respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Mezi respondenty bylo nejvíce absolventů střední školy s maturitou, a to 143 (71,5 %). Absolventů vysoké školy bylo mezi respondenty 34 (17 %). Středoškolským vzděláním bez maturity disponovalo 21 respondentů (10,5 %) a vyšší odborné vzdělání měli 2 respondenti (1 %).

Motivace při výběru výzkumného souboru

Policisté se při výkonu svého povolání často setkávají s pachateli trestných činů, proto mají k problematice trestu smrti blízko. Vzhledem k tomu, že jednají s lidmi, setkávají

se i s maladjustovanými osobami a lidmi páchajícími trestnou činností, často se mohou setkávat s etickými dilematy. Měli by také mít povědomí o základních dokumentech, které se týkají lidských práv.

3.3 Harmonogram výzkumu

Po sběru a prostudování literatury byl vytvořen vlastní dotazník. Na několika respondentech byl proveden předvýzkum, po kterém byly v dotazníku provedeny drobné úpravy. V další fázi jsem kontaktovala ředitele Městské policie Třebíč a ředitele okresního ředitelství Policie ČR Třebíč, požádala je o svolení s provedením výzkumu a poskytla dotazník k prostudování. Následně byly dotazníky distribuovány k respondentům a následně vysbírány. K vyhodnocení dotazníků byl použit tabulkový procesor Microsoft Excel.

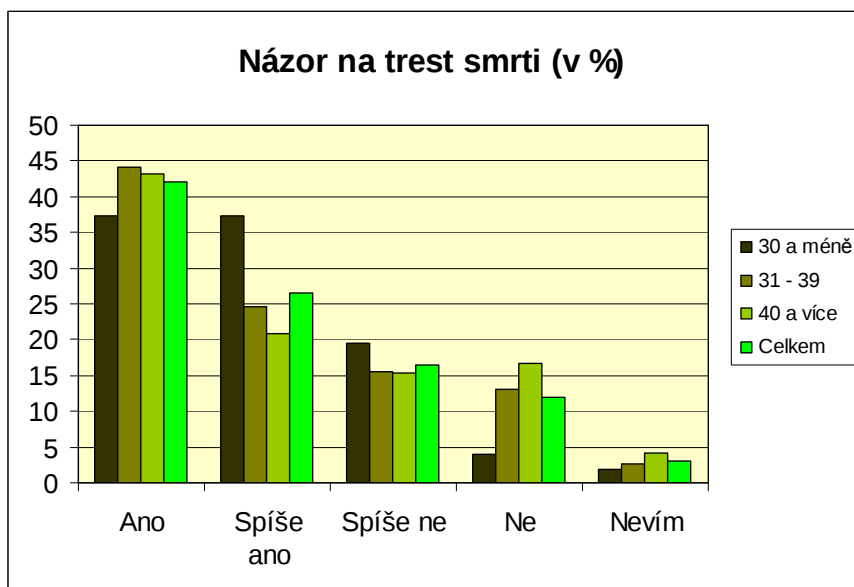
4 Analýza výsledků

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 5: Souhlasíte s trestem smrti?

Tabulka č. 6: Náзор na trest smrti

Ot. č. 5	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	19	19	10	2	1
31 - 39	34	19	12	10	2
40 a ↑	31	15	11	12	3
Celkem	84	53	33	24	6
%	42,0	26,5	16,5	12,0	3,0

Graf č. 6: Náзор na trest smrti

Zdroj: Vlastní výzkum

42 % respondentů uvedlo svůj souhlas s trestem smrti, 26,5 % uvedlo, že s trestem smrti spíše souhlasí. Na otázku Souhlasíte s trestem smrti tedy uvedlo odpověď ano nebo spíše ano 68,5 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let odpovědělo ano nebo spíše ano 74,6 % respondentů. Ve věkové skupině 31-39 let odpovědělo ano nebo spíše ano 68,8 % respondentů. Ve věkové skupině 40 a více let odpovědělo ano nebo spíše ano 63,9 % respondentů.

Svůj nesouhlas s trestem smrti vyjádřilo 12 % respondentů, 16,5 % respondentů uvedlo, že s trestem smrti spíše nesouhlasí. Na otázku Souhlasíte s trestem smrti tedy uvedlo odpověď ne nebo spíše ne 28,5 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let odpovědělo ne nebo spíše ne 23,5 % respondentů. Ve věkové skupině 31-39 let odpovědělo ne nebo spíše ne 28,6 % respondentů. Ve věkové skupině 40 a více let odpovědělo ne nebo spíše ne 32 % respondentů.

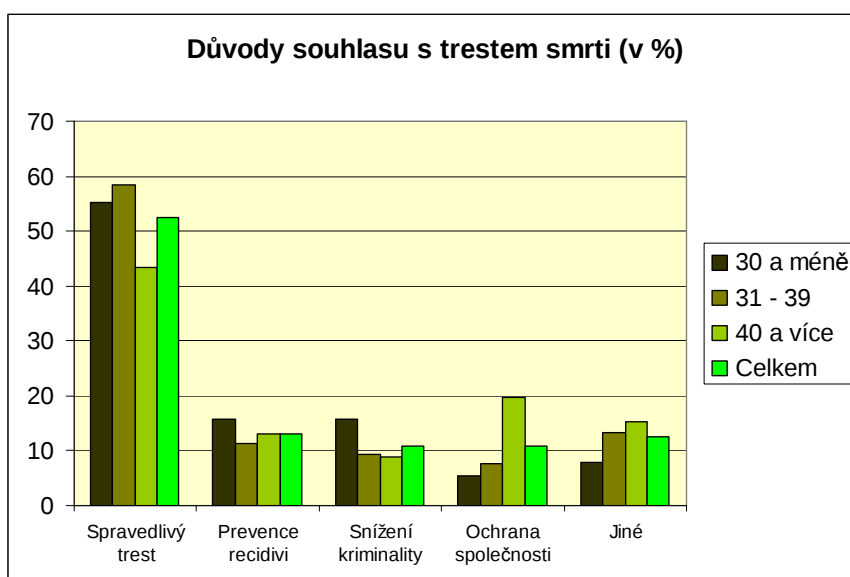
Odpověď nevím uvedlo na tuto otázku 3 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 6: Z jakých důvodu souhlasíte s trestem smrti?

Tabulka č. 7: Důvody souhlasu s trestem smrti

Ot. č. 6	Spravedlivý trest	Prevence recidivy	Snížení kriminality	Ochrana společnosti	Jiné
30 a ↓	21	6	6	2	3
31 - 39	31	6	5	4	7
40 a ↑	20	6	4	9	7
Celkem	72	18	15	15	17
%	52,6	13,2	10,9	10,9	12,4

Graf č. 7: Důvody souhlasu s trestem smrti

Zdroj: Vlastní výzkum

Argumenty pro trest smrti byly podle četnosti výskytu rozděleny do pěti kategorií.

Jako nejčastější důvod svého souhlasu s trestem smrti uváděli respondenti odpověď, že se jedná o spravedlivý trest, který by měl následovat po spáchání určité trestné činnosti, a že se jedná o odplatu typu oko za oko, zub za zub. Tuto odpověď uvedlo 52,6 % respondentů. Ve věkové kategorii 30 a méně takto odpovědělo 55,2 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 takto odpovědělo 58,5 % respondentů a ve věkové kategorii 40 a více takto odpovědělo 43,4 % respondentů.

Jako druhý nejsilnější důvod svého souhlasu s trestem smrti uváděli respondenti prevenci recidivy a prevenci recidivy z důvodu nenapravitelnosti některých pachatelů. Takto odpovědělo celkem 13,2 % respondentů. Ve věkové kategorii 30 a méně takto odpovědělo 15,8 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 takto odpovědělo 11,3 % respondentů a ve věkové kategorii 40 a více takto odpovědělo 13,0 % respondentů.

Další odpovědí na otázku „Z jakých důvodů souhlasíte s trestem smrti?“ bylo snížení kriminality. Tuto odpověď uvedlo 10,9 % respondentů. Ve věkové kategorii 30 a méně takto odpovědělo 15,8 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 takto odpovědělo 9,4 % respondentů a ve věkové kategorii 40 a více takto odpovědělo 8,8 % respondentů.

10,9 % respondentů uvedlo jako důvod svého souhlasu s trestem smrti ochranu společnosti a odstrašení potencionálních pachatelů. Ve věkové kategorii 30 a méně takto odpovědělo 5,3 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 takto odpovědělo 7,6 % respondentů a ve věkové kategorii 40 a více takto odpovědělo 19,6 % respondentů.

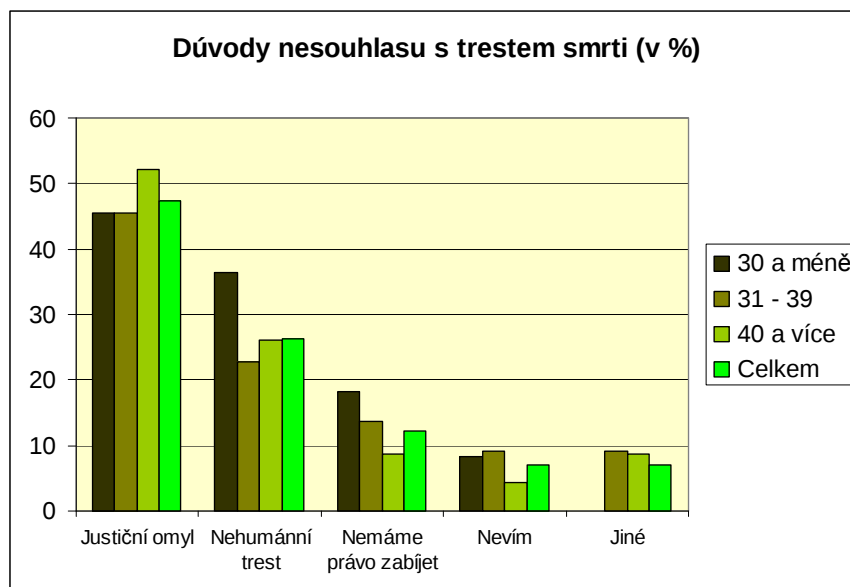
Jinou odpověď na otázku č. 6 uvedlo 12,5 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 7: Z jakých důvodu nesouhlasíte s trestem smrti?

Tabulka č. 8: Důvody nesouhlasu s trestem smrti

Ot. č. 7	Justiční omyl	Nehumánní trest	Nemáme právo zabíjet	Nevím	Jiné
30 a ↓	5	4	2	1	0
31 - 39	10	5	3	2	2
40 a ↑	12	6	2	1	2
Celkem	27	15	7	4	4
%	47,4	26,3	12,3	7,0	7,0

Graf č. 8: Důvody nesouhlasu s trestem smrti

Zdroj: Vlastní výzkum

Argumenty proti trestu smrti byly podle četnosti výskytu rozděleny do pěti kategorií.

Jako nejčastější důvod svého souhlasu s trestem smrti uváděli respondenti obavy z justičního omylu, tj. potrestání nevinného člověka nebo zneužití trestu smrti. Takto odpovědělo 47,4 % respondentů. Ve věkové kategorii 30 a méně takto odpovědělo 41,7 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 takto odpovědělo 45,5 % respondentů a ve věkové kategorii 40 a více takto odpovědělo 52,2 % respondentů.

Jako druhý nejčastější argument svého nesouhlasu s trestem smrti uváděli respondenti nehumánnost trestu smrti. Tuto odpověď uvedlo 36,3 % respondentů. Ve věkové kategorii 30 a méně takto odpovědělo 33,3 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 takto odpovědělo 22,7 % respondentů a ve věkové kategorii 40 a více takto odpovědělo 26,1 % respondentů.

12,3 % respondentů apelovalo na to, že nemáme právo zabíjet. Ve věkové kategorii 30 a méně takto odpovědělo 16,7 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 takto odpovědělo 13,6 % respondentů a ve věkové kategorii 40 a více takto odpovědělo 8,7 % respondentů.

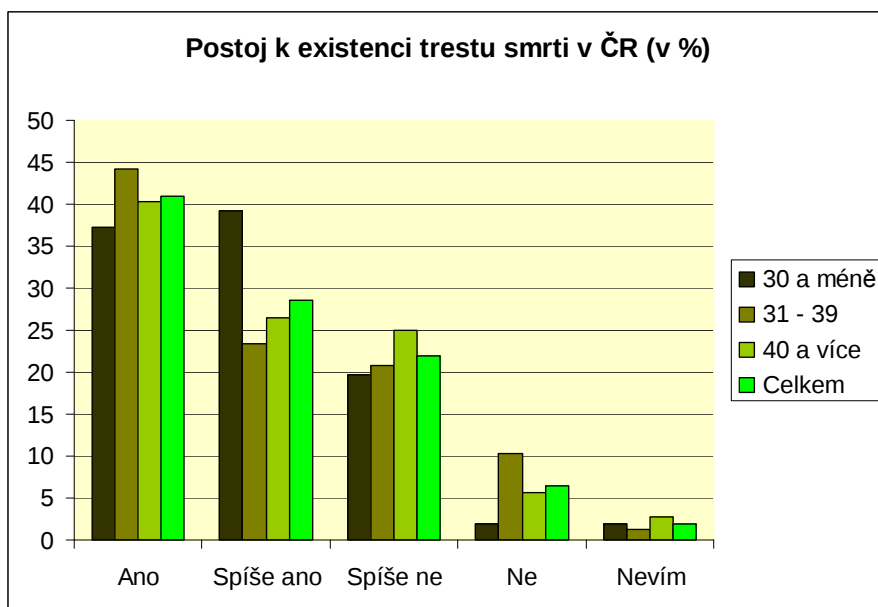
Odpověď nevím uvedlo celkem 7 % respondentů. Jinou odpověď uvedlo celkem 7 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 8: Myslíte si, že by měl v současné době existovat v České Republice trest smrti?

Tabulka č. 9: Postoj k existenci trestu smrti v ČR

Ot. č. 8	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	19	20	10	1	1
31 - 39	34	18	16	8	1
40 a ↑	29	19	18	4	2
Celkem	82	57	44	13	4
%	41,0	28,5	22,0	6,5	2,0

Graf č. 9: Postoj k existenci trestu smrti v ČR

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 9 a grafu č. 9 je patrné, že s existencí trestu smrti v České Republice souhlasí 41,0 % respondentů. 28,5 % respondentů s existencí trestu smrti v České Republice spíše souhlasí. Odpověď ano nebo spíše ano tedy uvedlo celkem 69,5 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let odpovědělo ano nebo spíše ano 76,5 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let odpovědělo ano nebo spíše ano 67,6 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let odpovědělo ano nebo spíše ano 66,7 % respondentů.

Svůj nesouhlas s existencí trestu smrti v České Republice vyjádřilo 6,5 % respondentů, 22,0 % respondentů uvedlo, že s existencí trestu smrti v České Republice spíše nesouhlasí. Odpověď ne nebo spíše ne tedy uvedlo celkem 28,5 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let odpovědělo ne nebo spíše ne 21,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let odpovědělo ne nebo spíše ne 31,2 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let odpovědělo ne nebo spíše ne 30,6 % respondentů.

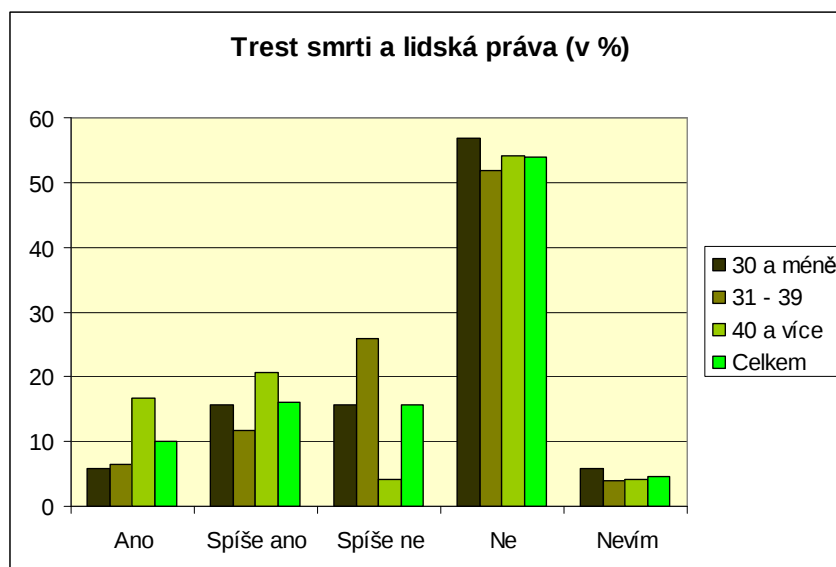
Odpověď nevím byla uvedena u 2,0 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 9: Myslíte si, že výkon trestu smrti je porušením lidských práv?

Tabulka č. 10: Trest smrti a lidská práva

Ot. č. 9	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	3	8	8	29	3
31 - 39	5	9	20	40	3
40 a ↑	12	15	3	39	3
Celkem	20	32	31	108	9
%	10,0	16,0	15,6	54,0	4,5

Graf č. 10: Trest smrti a lidská práva

Zdroj: Vlastní výzkum

10,0 % respondentů uvedlo, že trest smrti považuje za porušení lidských práv. 16,0 % respondentů uvedlo, trest smrti spíše považuje za porušení lidských práv. Na otázku Myslíte si, že vykonání trestu smrti je porušení lidských práv? odpovědělo ano nebo spíše ano 26,0 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let odpovědělo ano nebo spíše ano 21,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let odpovědělo ano nebo spíše ano 18,2 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let odpovědělo ano nebo spíše ano 37,5 % respondentů.

54 % respondentů uvedlo, že trest smrti nepovažuje za porušení lidských práv. 15,6 % respondentů uvedlo, že trest smrti spíše nepovažuje za porušení lidských práv. Na otázku Myslíte si, že vykonání trestu smrti je porušení lidských práv? odpovědělo ne nebo spíše ne 69,6 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let odpovědělo ne nebo spíše ne 72,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let odpovědělo ne nebo spíše ne 77,9 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let odpovědělo ne nebo spíše ne 58,5 % respondentů.

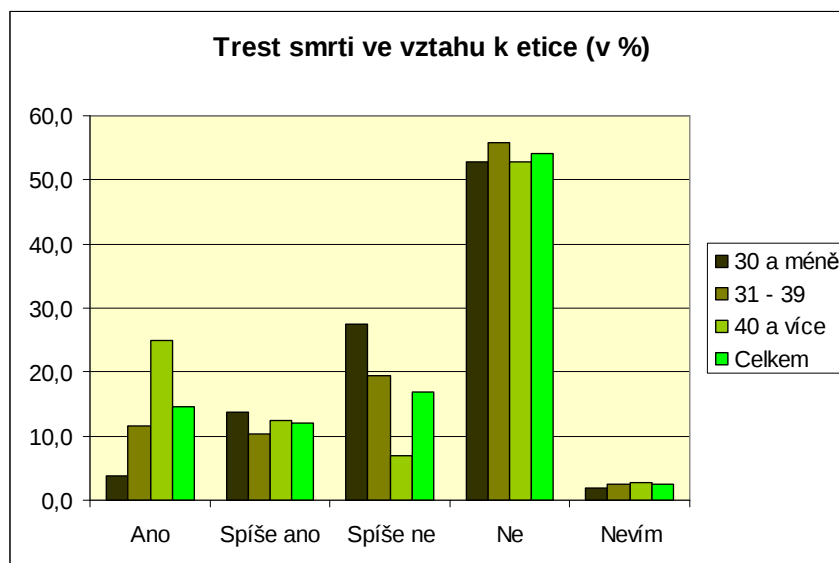
Odpověď nevím uvedlo 4,5 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 10: Považujete existenci trestu smrti za neetické?

Tabulka č. 11: Trest smrti ve vztahu k etice

Ot. č. 10	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	2	7	14	27	1
31 - 39	9	8	15	43	2
40 a ↑	18	9	5	38	2
Celkem	29	24	34	108	5
%	17,0	12,0	14,5	54,0	2,5

Graf č. 11: Trest smrti ve vztahu k etice

Zdroj: Vlastní výzkum

Za neetické považuje vykonání trestu smrti 17,0 % respondentů. Za spíše neetické považuje vykonání trestu smrti 12,0 % respondentů. Celkem tedy považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 29 % respondentů. Ve věkové skupině

30 a méně let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 17,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 22,1 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 37,5 % respondentů.

54,0 % respondentů uvedlo, že vykonání trestu smrti nepovažuje za neetické a 14,5 % respondentů uvedlo, že vykonání trestu smrti spíše nepovažuje za neetické. Celkem tedy nepovažuje vykonání trestu smrti za neetické nebo spíše neetické 68,5 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let nepovažuje vykonání trestu smrti za neetické nebo spíše neetické 80,4 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let nepovažuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 75,3 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 59,7 % respondentů.

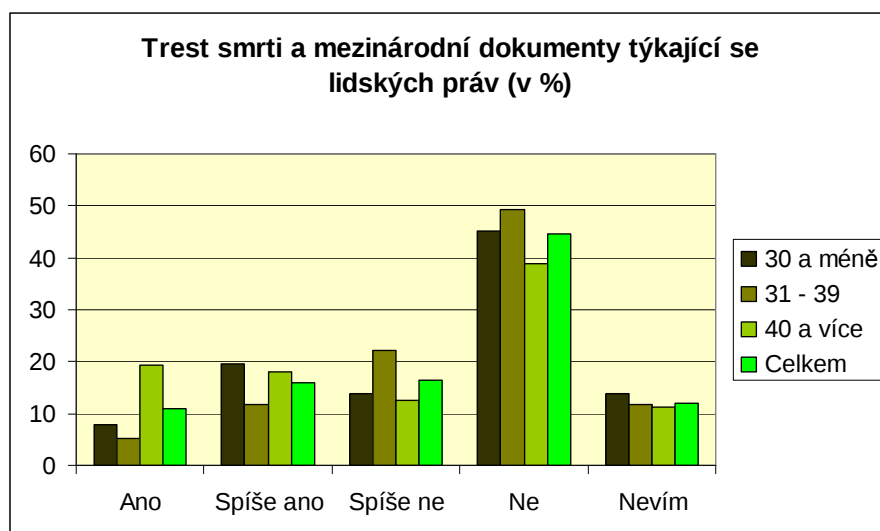
Odpověď nevím uvedlo u otázky č. 10 celkem 2,5 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 11: Myslíte si, že trest smrti je v rozporu s mezinárodními dokumenty, jež se týkají lidských práv?

Tabulka č. 12: Trest smrti a mezinárodní dokumenty týkající se lidských práv

Ot. č. 11	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	4	10	7	23	7
31 - 39	4	9	17	38	9
40 a ↑	14	13	9	28	8
Celkem	22	32	33	89	24
%	11,0	16,0	16,5	44,5	12,0

Graf č. 12: Trest smrti a mezinárodní dokumenty týkající se lidských práv

Zdroj: Vlastní výzkum

11,0 % respondentů uvedlo, že trest smrti je v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv. 16 % respondentů uvedlo, že trest smrti je spíše v rozporu

s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv. Celkem 27 % respondentů uvedlo, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s mezinárodními dokumenty, jež se týkají lidských práv. Ve věkové skupině 30 a méně let uvedlo 27,4 % respondentů, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s mezinárodními dokumenty, jež se týkají lidských práv. Ve věkové skupině 31-39 let uvedlo 16,9 % respondentů, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv. Ve věkové skupině 40 a více let uvedlo 37,5 % respondentů, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s mezinárodními dokumenty, jež se týkají lidských práv.

44,5 % respondentů uvedlo, že trest smrti není v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. 16,5 % respondentů uvedlo, že trest smrti spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv. Celkem 61 % respondentů uvedlo, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv. Ve věkové skupině 30 a méně let uvedlo 58,8 % respondentů, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv. Ve věkové skupině 31-39 let uvedlo 71,5 % respondentů, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv. Ve věkové skupině 40 a více let uvedlo 51,5 % respondentů, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv.

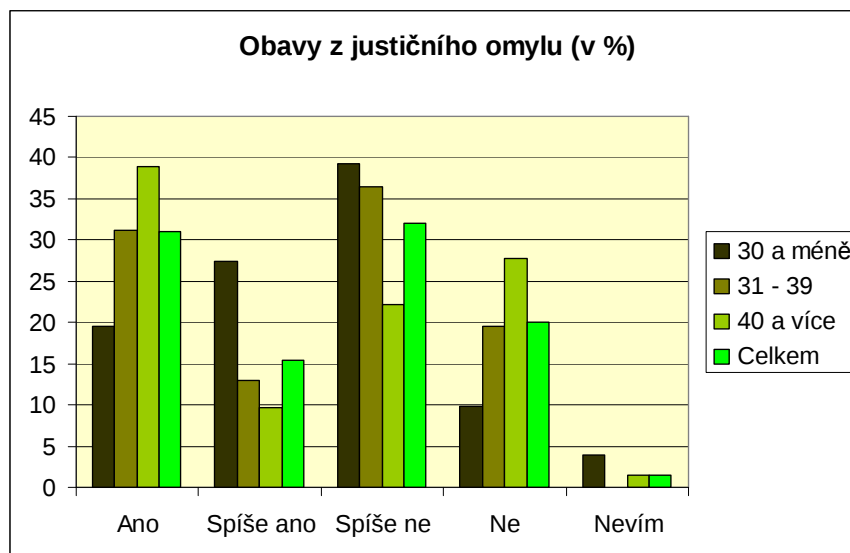
Nevím, zda je trest smrti v rozporu s mezinárodními dokumenty, jež se týkají lidských práv, odpovědělo celkem 12 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 12: Máte obavy, že by při odsouzení k trestu smrti mohlo dojít k justičnímu omylu?

Tabulka č. 13: Obavy z justičního omylu

Ot. č. 12	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	10	14	20	5	2
31 - 39	24	10	28	15	0
40 a ↑	28	7	16	20	1
Celkem	62	31	64	40	3
%	31,0	15,5	32,0	20,0	1,5

Graf č. 13: Obavy z justičního omylu

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 13 a grafu č. 13 vyplývá, že 31 % respondentů se obává možnosti justičního omylu při odsouzení k trestu smrti. Možnosti justičního omylu při odsouzení

k trestu smrti se spíše obává 15,5 % respondentů. Celkem 46,5 % respondentů uvedlo, že se obává nebo spíše obává možnosti justičního omylu při odsouzení k trestu smrti. Ve věkové kategorii 30 a méně let takto odpovědělo 47,1 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let takto odpovědělo 44,2 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let takto odpovědělo 48,6 % respondentů.

Z tabulky č. 13 a grafu č. 13 je dále patrné, že 20,0 % respondentů se neobává možnosti justičního omylu při odsouzení k trestu smrti. 32,0 % respondentů se justičního omylu při odsouzení k trestu smrti spíše neobává. Celkem 52 % respondentů uvedlo, že se neobává nebo spíše neobává možnosti justičního omylu při odsouzení k trestu smrti. Ve věkové kategorii 30 a méně let takto odpovědělo 49,0 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let takto odpovědělo 55,9 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let takto odpovědělo 50 % respondentů.

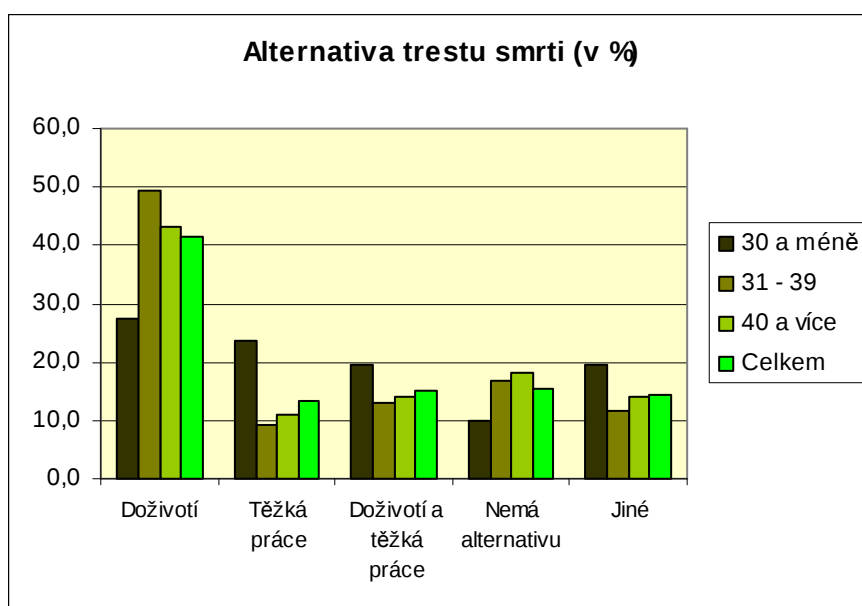
Odpověď nevím uvedlo celkem 1,5 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 13: Jakou byste volili alternativu místo trestu smrti?

Tabulka č. 14: Alternativa trestu smrti

Ot. č. 13	Doživotí	Těžká práce	Doživotí a těžká práce	Nemá alternativu	Jiné
30 a ↓	14	12	10	5	10
31 - 39	38	7	10	13	9
40 a ↑	31	8	10	13	10
Celkem	83	27	30	31	29
%	41,5	13,5	15,0	15,5	14,5

Graf č. 14: Alternativa trestu smrti

Zdroj: Vlastní výzkum

Jako nejčastější alternativu trestu smrti uváděli respondenti doživotí. Takto odpovědělo 41,5 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let takto odpovědělo 27,5 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let takto odpovědělo 49,4 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let takto odpovědělo 43,1 % respondentů.

15,5 % respondentů uvedlo, že trest smrti nemá žádnou alternativu. Ve věkové skupině 30 a méně let takto odpovědělo 9,8 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let takto odpovědělo 16,9 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let takto odpovědělo 18,1 % respondentů.

Další odpovědí, kterou respondenti uváděli bylo doživotí s těžkou prací. Takto odpovědělo 15,0 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let takto odpovědělo 19,5 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let takto odpovědělo 13,0 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let takto odpovědělo 13,9 % respondentů.

13,5 % respondentů uvedlo, že za alternativu trestu smrti považuje těžkou fyzickou práci. Ve věkové skupině 30 a méně let takto odpovědělo 23,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let takto odpovědělo 9,1 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let takto odpovědělo 11,1 % respondentů.

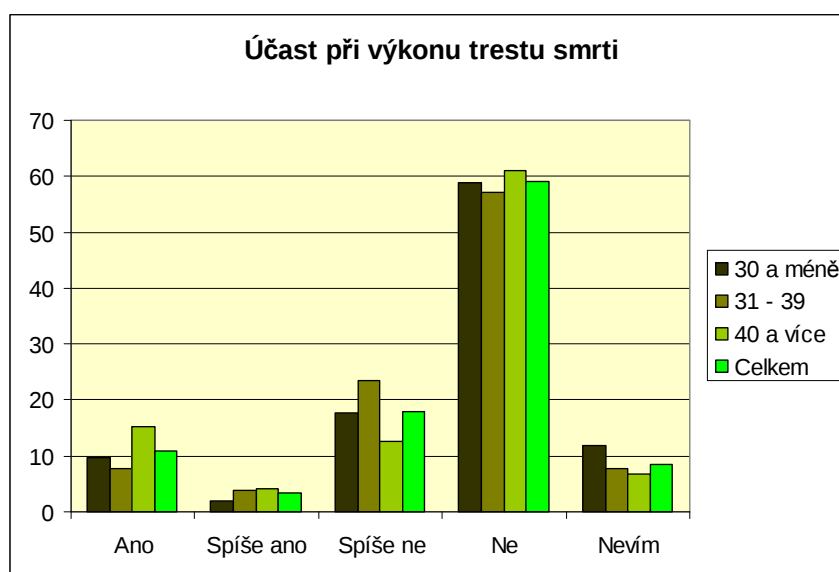
Jinou alternativu trestu smrti, než výše uvedené, uvedlo 14,5 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 14: Zúčastnili byste se osobně výkonu trestu smrti?

Tabulka č. 15: Účast při výkonu trestu smrti

Ot. č. 14	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	5	1	9	30	6
31 - 39	6	3	18	44	6
40 a ↑	11	3	9	44	5
Celkem	22	7	36	118	17
%	11,0	3,5	18,0	59,0	8,5

Graf 4 15: Účast při výkonu trestu smrti

Zdroj: Vlastní výzkum

Výkonu trestu smrti by se osobně zúčastnilo 11 % respondentů. Výkonu trestu smrti by se osobně spíše zúčastnilo 3,5 % respondentů. Celkem by se tedy výkonu trestu smrti zúčastnilo nebo spíše zúčastnilo 14,5 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let

takto odpovědělo 11,8 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let takto odpovědělo 11,7 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let takto odpovědělo 19,5 % respondentů.

Výkonu trestu smrti by se osobně nezúčastnilo 59,0 % respondentů. Výkonu trestu smrti by se osobně spíše nezúčastnilo 18,0 % respondentů. Celkem by se tedy výkonu trestu smrti nezúčastnilo nebo spíše nezúčastnilo 77 % respondentů. Ve věkové skupině 30 a méně let takto odpovědělo 76,4 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let takto odpovědělo 80,5 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let takto odpovědělo 73,6 % respondentů.

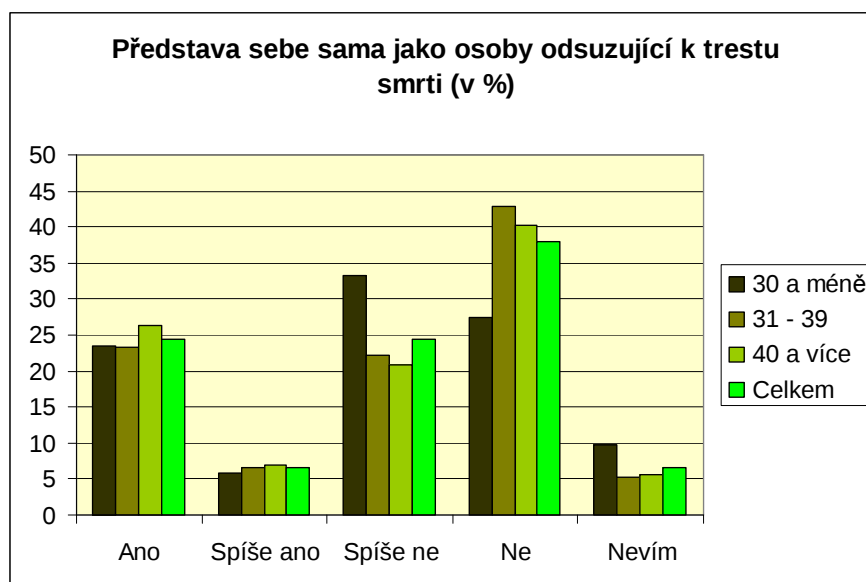
Odpověď nevím, zda bych se zúčastnil/a osobně výkonu trestu smrti uvedlo celkem 8,5 % respondentů.

VYHODNOCENÍ OTÁZKY Č. 15: Dovedete si sami sebe představit jako osobu, rozhodující o odsouzení pachatele k trestu smrti?

Tabulka č. 16: Představa sebe sama jako osoby odsuzující k trestu smrti

Ot. č. 15	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
30 a ↓	12	3	17	14	5
31 - 39	18	5	17	33	4
40 a ↑	19	5	15	29	4
Celkem	49	13	49	76	13
%	24,5	6,5	24,5	38,0	6,5

Graf č. 16: Představa sebe sama jako osoby odsuzující k trestu smrti

Zdroj: Vlastní výzkum

24,5 % respondentů si dokáže představit, že by měli rozhodnout o odsouzení pachatele k trestu smrti. 6,5 % respondentů si spíše dokáže představit, že by měli rozhodnout o odsouzení pachatele k trestu smrti. Celkem si tedy 31,0 % respondentů dokáže nebo spíše dokáže představit, že by měli rozhodnout o odsouzení pachatele k trestu smrti. Ve věkové kategorii 30 a méně let takto odpovědělo 29,4 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let takto odpovědělo 29,9 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let takto odpovědělo 33,3 % respondentů.

38,0 % respondentů uvedlo, že si nedokáže sebe sama představit jako osobu rozhodující o odsouzení pachatele k trestu smrti. 24,5 % respondentů uvedlo, že si spíše sebe sama nedokáže představit jako osobu rozhodující o odsouzení pachatele k trestu smrti. Celkem tedy 62,5 % respondentů uvedlo, že si nedokáže nebo spíše nedokáže sebe sama představit jako osobu rozhodující o odsouzení pachatele k trestu smrti. Ve věkové kategorii 30 a méně let takto odpovědělo 60,8 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let takto odpovědělo 65,0 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let takto odpovědělo 61,1 % respondentů.

Nevím, zda si sebe sama dokážu představit jako osobu rozhodující o odsouzení pachatele k trestu smrti, uvedlo celkem 6,5 % respondentů.

5 Diskuze

V minulosti byl trest smrti pokládán za zcela regulérní potrestání pachatele mnoha trestných činů. Trest smrti prolínal celou historií lidstva, vyskytoval se ve všech zemích i za všech politických režimů. Společnost vždy měla potřebu stanovovat si pravidla mezilidského soužití a také určitý systém sankcí za jejich porušení. Sankce neboli trest, který nastupuje po porušení pravidel stanovených danou společností, má zajistit členům společnosti dodržování jejich práv. Nejvyšší možnou sankcí pak byl trest smrti. V průběhu dějin se setkáváme s různými teoriemi trestu a s jeho odlišnými účely. S 18. stoletím přichází i jeho humanistické filozofie a setkáváme se s první abolicionistickou kampaní. Postupem doby se trest smrti stává spíše politickou, filozofickou a etickou otázkou, nežli trestněprávní. Do problematiky trestu smrti se včleňují etické aspekty, především otázka lidských práv. Lidskými právy a tedy i trestem smrti se zabývají mnohé mezinárodní organizace, které tuto problematiku začlenily do řady dokumentů. Jedná se např. o Všeobecnou deklaraci lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod. Respondentům byla položena otázka, zda si myslí, že trest smrti je v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají trestu smrti. Pouze 27,0 % respondentů uvedlo, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s těmito dokumenty.

Jedná-li se o teorie trestu, setkáváme se s teoriemi absolutními, relativními a smíšenými. Absolutní teorie pokládají za pravý důvod trestu samotný trestný čin, aniž by řešily užitečnost trestu pro společnost. Respondenti uváděli jako nejčastější důvod svého souhlasu s trestem smrti to, že se jedná o spravedlivý trest, který by měl následovat po spáchání určitého trestného činu (vraždy, brutální vraždy, vícenásobné vraždy, vraždy dítěte), či že se jedná o odplatu typu oko za oko, zub za zub. Takto odpovědělo 52,6 % respondentů, kteří souhlasili s trestem smrti a patří podle uvedených odpovědí mezi zastánce absolutní teorie.

Relativní teorie nacházejí v trestu i společensky užitečné cíle. Jako důvody souhlasu s trestem smrti, ve kterých je také možné spatřovat společensky užitečné cíle, patří prevence recidivy a prevence recidivy z důvodu nenapravitelnosti některých pachatelů, snížení kriminality, ochrana společnosti a odstrašení potencionálních pachatelů. Tyto odpovědi uvedlo 35,0 % respondentů.

Respondenti se v dotazníkovém šetření vyjadřovali všeobecně k otázce trestu smrti a také k etickým dilematům souvisejícími s touto problematikou. Policisté ČR a strážníci Městské policie jsou ve svých názorech na trest smrti samozřejmě ovlivňováni svým zaměstnáním. Často se setkávají s lidmi, kteří přestupují zákony a páchají trestnou činnost a vidí důsledky jejich jednání. To může být jedním z důvodů, proč 68,5 % příslušníků Policie ČR s místem výkonu služby v Třebíči a strážníků Městské policie Třebíč souhlasí nebo spíše souhlasí s trestem smrti. Tímto byla **potvrzena hypotéza č. 1**: Nadpoloviční většina příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie souhlasí s trestem smrti.

Policisté ČR a strážníci Městské policie se setkávají i s obětmi trestných činů a jejich rodinami. Často dochází také k medializaci mnohých trestných činů. Zastánci trestu smrti volají po tvrdších trestech pro zločince, po odplatě za spáchaný čin, za ochranu společnosti a prevenci kriminality. Odpůrci trestu smrti poukazují na lidská práva, neetičnost trestu smrti a nezpůsobilost člověka brát život jinému a také na to, že se trestem smrti snižujeme na úroveň pachatele. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že vykonání trestu smrti nepovažuje za neetické nebo spíše neetické 68,5 % respondentů, 61 % respondentů uvedlo, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty, které se týkají lidských práv a 69,6 % respondentů uvedlo, že vykonání trestu smrti nepovažuje za porušení lidských práv. **Hypotéza č. 2 tedy byla potvrzena**, nadpoloviční většina příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie nepovažuje existenci trestu smrti za neetickou záležitost ani za porušení lidských práv.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, jež ovlivňují postoj příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie, jsem předpokládala, že v řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie bude více zastánců trestu smrti než ve zbylé populaci ČR.

Pro srovnání názorů příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie a zbylé populace ČR byl použit výzkum Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, který byl realizován v květnu 2007 a zaměřoval se na postoje českých občanů starších 15 let k trestu smrti.

Z provedeného výzkumu pak bylo patrné, že více než polovina (58 %) respondentů vyjádřila názor, že by v České republice trest smrti měl existovat. Odpověď „rozhodně má existovat“ uvedlo 22 % respondentů a odpověď „spíše má existovat“ uvedlo 36 % respondentů. Nesouhlas s existencí trestu smrti vyjádřilo 28 % respondentů, odpověď „spíše nemá existovat“ uvedlo 18 % respondentů, odpověď „rozhodně nemá existovat“ uvedlo 10 % respondentů. 14 % respondentů uvedlo odpověď nevím. Mezi příslušníky Policie ČR a strážníky Městské policie bylo více zastánců trestu smrti. Svůj souhlas s trestem smrti vyjádřilo 68,5 % respondentů, 42 % respondentů uvedlo, že trest smrti má existovat a 26,5 % uvedlo, že má spíše existovat. Nesouhlas s trestem smrti vyjádřilo 28,5 % respondentů, 12 % uvedlo, že s trestem smrti nesouhlasí a 16,5 % uvedlo, že s trestem smrti spíše nesouhlasí. Odpověď nevím uvedlo 3 % respondentů. Z tohoto srovnání vyplývá, že **hypotéza č. 3 byla potvrzena**, v řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie je více zastánců trestu smrti než ve zbylé populaci ČR

Dále jsem předpokládala, že v řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie nebude názory na problematiku trestu smrti ovlivňovat věk. Předpokládala jsem, že názory respondentů budou podobné ve všech věkových skupinách z důvodu výkonu téhož povolání.

Ve věkové skupině 30 a méně let souhlasilo nebo spíše souhlasilo s trestem smrti 74,6 % respondentů. Ve věkové skupině 31-39 let souhlasilo nebo spíše souhlasilo s trestem smrti 68,8 % respondentů. Ve věkové skupině 40 a více let souhlasilo nebo spíše souhlasilo s trestem smrti 63,9 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 31-39 let činil tedy pouhých 5,8 %, rozdíl mezi věkovou skupinou 31-39 let a 40 a více let činil pouhých 4,9 %. Největší rozdíl pak byl patrný mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 40 a více let, a to 10,7 %. Je tedy patrné, že respondenti nad 40 let se svými názory více blíží názorům respondentů z celé populace ČR. Tento jev

může souviset také s tím, že tato věková skupina žila v době minulého režimu a více si pamatuje politické procesy, které v té době probíhaly.

Ve věkové skupině 30 a méně let vyjádřilo svůj nesouhlas s trestem smrti 23,5 % respondentů. Ve věkové skupině 31-39 let vyjádřilo svůj nesouhlas s trestem smrti 28,6 % respondentů. Ve věkové skupině 40 a více let vyjádřilo svůj nesouhlas s trestem smrti 32 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 31-39 let činil tedy pouhých 5,1 %, rozdíl mezi věkovou skupinou 31-39 let a 40 a více let činil pouhých 3,4 %. Největší rozdíl pak byl patrný mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 40 a více let, a to 8,5 %.

Nejčastější důvody svého souhlasu, či nesouhlasu s trestem smrti byly ve všech věkových skupinách stejné.

Jako nejčastější argument pro souhlas s trestem smrti uváděli respondenti ve všech věkových skupinách, že je trest smrti spravedlivý trest a trest typu oko za oko, zub za zub. Jako nejčastější argument svého nesouhlasu s trestem smrti uváděli respondenti možnost justičního omylu.

Nadpoloviční většina respondentů bez ohledu na věk souhlasí s existencí trestu smrti v současné době v České Republice.

Ve věkové skupině 30 a méně let vyjádřilo svůj souhlas s existencí trestu v současné době v České Republice 76,5 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let souhlasilo 67,6 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let souhlasilo 66,7 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 31-39 let byl tedy 8,9 %, rozdíl mezi věkovou skupinou 31-39 let a 40 a více let byl 0,9 % a rozdíl mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 40 a více let byl 9,8 %. Největší rozdíl byl tedy patrný mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 40 a více let. Domnívám se, že i toto může souviset s tím, že respondenti nad 40 let si více uvědomují možnost zneužití trestu smrti, neboť za minulého režimu se mohli setkat s politickými procesy, omezováním osobní svobody a porušováním lidských práv. Tento jev může mít i souvislost s načerpanými životními zkušenostmi, jež přicházejí s věkem.

Svůj nesouhlas s existencí trestu v současné době v České Republice uvedlo ve věkové skupině 30 a méně let 21,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let

31,2 % respondentů a ve věkové skupině 40 a více let 30,6 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 31-39 let byl tedy 9,6 %, rozdíl mezi věkovou skupinou 31-39 let a 40 a více let byl 0,6 % a rozdíl mezi věkovou skupinou 30 a méně let a 40 a více let byl 9 % .

Ve všech věkových kategoriích nepovažuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv nadpoloviční většina respondentů. Příslušníci Policie ČR a strážníci Městské policie se mohou díky své profesi více zastávat práv obětí než pachatelů.

Ve věkové skupině 30 a méně let považuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv 21,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let považuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv 18,2 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let považuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv 37,5 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let pak činil 3,4 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 19,3 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 15,9 %.

Ve věkové skupině 30 a méně let nepovažuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv 72,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let nepovažuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv 77,9 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let nepovažuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv 58,5 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let pak činil 5,3 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 19,4 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 14,1 %. Mezi respondenty starší 40 let je více zastánců toho, že trest smrti je porušením lidských práv. To může souviset s načerpanými životními zkušenostmi a s větší úctou ke svobodě jedince získanou v průběhu života.

Ve všech věkových skupinách nepovažuje nebo spíše nepovažuje existenci trestu smrti za neetickou nadpoloviční většina respondentů.

Ve věkové skupině 30 a méně let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 17,6 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 22,1 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti

37,5 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let pak činil 4,5 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 15,4 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 19,9 %.

Ve věkové skupině 30 a méně let nepovažuje vykonání trestu smrti za neetické nebo spíše neetické 80,4 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let nepovažuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 75,3 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let považuje za neetické nebo spíše neetické vykonání trestu smrti 59,7 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let pak činil 5,1 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 16,6 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 20,7 %.

Ve všech věkových skupinách si nadpoloviční většina respondentů myslí, že trest smrti není v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv.

Ve věkové skupině 30 a méně let uvedlo 27,4 % respondentů, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. Ve věkové skupině 31-39 let uvedlo 16,9 % respondentů, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. Ve věkové skupině 40 a více let uvedlo 37,5 % respondentů, že trest smrti je nebo spíše je v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 10,5 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 20,6 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 10,1 %.

Ve věkové skupině 30 a méně let uvedlo 58,8 % respondentů, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. Ve věkové skupině 31-39 let uvedlo 71,5 % respondentů, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. Ve věkové skupině 40 a více let uvedlo 51,5 % respondentů, že trest smrti není nebo spíše není v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 12,7 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 20,0 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 7,3 %.

Odpovědi na otázku „Máte obavy, že by při odsouzení k trestu smrti mohlo dojít k justičnímu omylu?“ byly ve všech věkových skupinách vyrovnané.

Ve věkové kategorii 30 a méně let se obává nebo spíše obává justičního omylu 47,1 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let 44,2 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let 48,6 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 2,9 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 4,2 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 1,5 %.

Ve věkové kategorii 30 a méně let se neobává nebo spíše neobává 49,0 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let takto odpovědělo 55,9 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let takto odpovědělo 50 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 6,9 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 5,9 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 1 %.

Jako nejčastější alternativu trestu smrti uváděli respondenti doživotí, a to ve všech věkových skupinách.

Nadpoloviční většina, a to ve všech věkových kategoriích, by se osobně nezúčastnila nebo spíše nezúčastnila výkonu trestu smrti.

Ve věkové skupině 30 a méně let by se výkonu trestu smrti osobně zúčastnilo nebo spíše zúčastnilo 11,8 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let 11,7 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let 19,5 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 0,1 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 7,8 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 7,7 %.

Ve věkové skupině 30 a méně let by se výkonu trestu smrti nezúčastnilo nebo spíše nezúčastnilo 76,4 % respondentů, ve věkové skupině 31-39 let 80,5 % respondentů, ve věkové skupině 40 a více let 73,6 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 4,1 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 6,9 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 2,8 %.

Nadpoloviční většina, a to ve všech věkových kategoriích, si nedokáže sebe sama představit, jako osobu rozhodující o udělení trestu smrti.

Ve věkové kategorii 30 a méně let si dokáže představit sebe sama, jako osobu rozhodující o odsouzení k trestu smrti 29,4 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let 29,9 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let 33,3 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 0,5 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 3,4 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 3,9 %.

Ve věkové kategorii 30 a méně let si nedokáže sebe sama představit, jako osobu rozhodující o udělení trestu smrti 60,8 % respondentů, ve věkové kategorii 31-39 let takto odpovědělo 65,0 % respondentů, ve věkové kategorii 40 a více let takto odpovědělo 61,1 % respondentů. Rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 31-39 let tedy je 4,2 % respondentů, rozdíl mezi věkovou kategorií 31-39 let a 40 a více let 3,9 % a rozdíl mezi věkovou kategorií 30 a méně let a 40 a více let 0,3 %.

U této otázky jsem očekávala větší procentuální rozdíl mezi věkovými skupinami. Očekávala jsem, že respondenti starší 40-ti let si budou více uvědomovat odpovědnost, která leží na soudcích, jež rozhodují o uložení trestu, a tudíž si více procent respondentů v tomto věku nedokáže představit sama sebe, jako osobu rozhodující o uložení trestu smrti.

Postoje k existenci trestu smrti nejeví v jednotlivých skupinách výrazné odlišnosti. **Hypotéza č. 4 byla tedy potvrzena**, v řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie neovlivňuje názory na problematiku trestu smrti věk.

Hlavním cílem práce bylo provedení výzkumu etického hodnocení problematiky trestu smrti u vybraného vzorku příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie. Dále byly stanoveny dva dílčí cíle. Prvním dílčím cílem bylo zjistit, zda příslušníci Policie ČR a strážníci Městské policie vnímají trest smrti jako etický problém a porušení lidských práv. Druhým dílčím cílem bylo srovnat názory na problematiku trestu smrti u příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie a zbytku populace ČR.

Z těchto cílů pak vycházely otázky dotazníku, jež byl distribuován příslušníkům Policie ČR s výkonem služby na Třebíčsku a strážníkům Městské policie Třebíč.

Prostřednictvím dotazníkového šetření a jeho vyhodnocení a interpretaci byl jak hlavní cíl, tak i dílčí cíle naplněny.

6 Závěr

Do otázky trestu smrti je včleněn i aspekt lidských práv, načež poukazují i mnohé mezinárodní organizace, které volají po zrušení trestu smrti. Dnešní společnost se však také potýká s vysokou kriminalitou a dochází k medializaci mnohých trestných činů. Není proto pochyb o tom, že debaty o trestu smrti jsou v dnešní době velmi aktuální.

Příslušníci Policie ČR a strážníci Městské policie se při výkonu své profese často setkávají s pachateli trestných činů i s jejich oběťmi. Samozřejmě se setkávají i s pachateli těch nejzávažnějších trestných činů. Z těchto důvodů jsem zvolila příslušníky Policie ČR a strážníky Městské policie jako výzkumný soubor.

Hlavním cílem práce bylo provedení výzkumu etického hodnocení problematiky trestu smrti u vybraného vzorku příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie. Z tohoto hlavního cíle vyplývají dílčí cíle. Práce si kladla za úkol zjistit, zda příslušníci Policie ČR a strážníci Městské policie vnímají trest smrti jako etický problém a porušení lidských práv a srovnat názory na problematiku trestu smrti u příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie a zbytku populace ČR.

Vzhledem k proběhlému dotazníkovému šetření u vybraného vzorku se podařilo zmapovat názory a etické postoje příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie na problematiku trestu smrti a hlavní cíl i dílčí cíle byly tedy naplněny.

V souvislosti s cíli práce byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Nadpoloviční většina příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie souhlasí s trestem smrti. Tato hypotéza byla potvrzena, 68,5 % respondentů s trestem smrti souhlasí nebo spíše souhlasí. Nadpoloviční většina (69,5 % respondentů) také souhlasí s existencí trestu smrti v současné době v České Republice.

Hypotéza č. 2: Nadpoloviční většina příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie nepovažuje existenci trestu smrti za neetickou záležitost ani za porušení lidských práv. Tato hypotéza byla potvrzena. Vykonání trestu smrti nepovažuje za neetické nebo spíše neetické 68,5 % respondentů, 61 % respondentů uvedlo, že trest smrti není nebo spíše

není v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv a 69,6 % respondentů uvedlo, že vykonání trestu smrti nepovažuje za porušení lidských práv

Hypotéza č. 3: V řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie bude více zastánců trestu smrti než ve zbylé populaci ČR. Tato hypotéza byla potvrzena. Mezi příslušníky Policie ČR a strážníky Městské policie bylo více respondentů, kteří souhlasili s trestem smrti, než mezi respondenty z celé populace ČR. Pro srovnání názorů příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie a zbylé populace ČR byl použit výzkum Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, který byl realizován v květnu 2007.

Hypotéza č. 4: V řadách příslušníků Policie ČR a strážníků Městské policie nebude názory na problematiku trestu smrti ovlivňovat věk. Tato hypotéza byla potvrzena.

Na otázku „Souhlasíte s trestem smrti?“ odpověděla ve všech skupinách nadpoloviční většina ano nebo spíše ano. Nejčastější důvody svého souhlasu, či nesouhlasu s trestem smrti byly ve všech věkových skupinách stejné. Nadpoloviční většina respondentů bez ohledu na věk také souhlasí nebo spíše souhlasí s existencí trestu smrti v současné době v České Republice. Ve všech věkových kategoriích nepovažuje nebo spíše nepovažuje vykonání trestu smrti za porušení lidských práv nadpoloviční většina respondentů. Ve všech věkových skupinách nepovažuje nebo spíše nepovažuje existenci trestu smrti za neetickou nadpoloviční většina respondentů. Ve všech věkových skupinách si nadpoloviční většina respondentů myslí, že trest smrti není v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv. Odpovědi na otázku „Máte obavy, že by při odsouzení k trestu smrti mohlo dojít k justičnímu omylu?“ byly ve všech věkových skupinách vyrovnané. Jako nejčastější alternativu trestu smrti uváděli respondenti doživotí, a to ve všech věkových skupinách. Nadpoloviční většina, a to ve všech věkových kategoriích, by se osobně nezúčastnila nebo spíše nezúčastnila výkonu trestu smrti. Nadpoloviční většina, a to ve všech

věkových kategoriích, si nedokáže sebe sama představit, jako osobu rozhodující o udělení trestu smrti.

Práce může být přínosem především pro příslušníky Policie ČR a strážníky Městské policie a pro jejich vedoucí pracovníky, kteří o výsledky práce projeví zájem a budou jim poskytnuty. Práce se snaží poskytnout komplexní pohled na problematiku trestu smrti a upozornit na její etické aspekty. Po shlédnutí výsledků může tato práce vyvolat diskuze, podpořit sebereflexi a podnítit polemiky na téma lidských práv.

7 Seznam použité literatury

Bibliografické odkazy

1. BARRIG, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. 1. vyd. Praha: Naše Vojsko, 2008. 166 s. ISBN 978-80-206-0975-5
2. BESTOVÁ, C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1996. 177 s. ISBN 80-85765-56-X
3. DOLISTA, J. *Studie z biotiky III*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2008. 222 s. ISBN 978-80-7394-004-1
4. DRBOHLAV, A. *Etopedie I.: Trest smrti versus trest života pro sériové vrahy*. Vyd.1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. 151 s. ISBN 80-7041-163-5
5. FICO, R. *Účel trestu (Filosofická, penologická a právní východiska)*. 1. vyd. Bratislava: Právnický inštitút Ministerstva spravodlivosti SR, 1992, 36 s.
6. FICO, R. *Trest smrti*. 1. vyd. Bratislava : Kódexpress. 1998. 109 s. ISBN 80-967943-8-8
7. FICO, R. *Trest smrti v Československom trestnom práve (a súvisiace medzinárodné aspekty)*. 1. vyd. Bratislava: Právnický ústav Ministerstva spravodlivosti SR. 1991. 85 s.
8. FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*. 1. vyd. Praha: Rybka publishers, 1999, 463 s. ISBN 80-86182-91-6
9. HATTENHAUER, H. *Evropské dějiny práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1998. 708 s. ISBN 80-7179-056-7

10. HEGEL, G. W. F. *Základy filosofie práva*. 1. vyd. Praha : Academia. 1992. 378 s. ISBN 80-200-0296-0
11. HENRIKSEN, J. O., VETLESEN, A. J. *Blízké a vzdálené: Etické teorie a principy práce s lidmi*. 1. vyd. Brno: Albert, 2000. 216 s. ISBN 80-85834-85-5
12. IMBERT, J. *Trest smrti*. 1 vyd. Bratislava: Archa, 1994. 124 s. ISBN 80-7115-064-9.
13. KANT, I. *Základy metafyziky mravů*. Vyd. 2. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1990. 128 s. ISBN 80-205-0152-5
14. KERRIGAN, M. *Nástroje mučení*. 1. vyd. Praha: Svojka & Co., 2001. 190 s. ISBN 80-7237-400-1
15. KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 571 s. ISBN 80-210-2985-4
16. KREJČÍ, F. *Positivní etika*. 1. vyd. Praha: Jan Laichter. 1922. 567 s.
17. KNAPP, V. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck. 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1
18. LAZERE, D. *Trest smrti: Camus a jeho kritici*. 1 vyd. Praha: Občanský institut, 2006. 18 s. ISBN 80-86972-06-2
19. LUKÁŠEK, L. *Vývoj lidské dimenze (ochrany lidských práv a základních svobod) v komentovaných dokumentech – 1. díl*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2003. 486 s. ISBN 80-245-0528-2

20. LYONS, L. *Historie trestu: Justiční tresty od dávných dob po současnost*. 1. vyd. Praha: Svojk & Co., 2004. 190 s. ISBN 80-7352-021-4.
21. MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: Dějiny a techniky hrdelního trestu od počátku po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka; Knižní klub, 1998. 407 s. ISBN 80-86182-05-3
22. MALÝ, K. SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu do r. 1918*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1988.
23. NOVOTNÝ, O. VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné – I.: Obecná část*. 5. vyd. Praha: ASPI, 2007. 556 s. ISBN 978-80-7357-258-7
24. ONDOK, J. P. *Bioetika, biotechnologie a biomedicína*. 1. vyd. Praha: Triton, 2005. 214 s. ISBN 80-7254-486-1
25. POLÁČEK, F a kol. *Československé trestní zákony platné v zemích České a Moravskoslezské*. 1. vyd. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1946. 741 s.
26. REPÍK, B. Trest smrti a lidská práva. *In K problematice výjimečného trestu: Seminář Praha 20. 6. 1991*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1992 , 62 s.
27. SCHULTZ, U. *Velké procesy: Právo a spravedlnost v dějinách*. 1. vyd. Praha: Brána, 1997. 427 s. ISBN 80-85946-76-9
28. *Trestní zákon a trestní řád*. 1. vyd. Praha: Linde, 1999. 190 s. ISBN 80-7201-174-X

29. TUGENDHAT, E. *Přednášky o etice*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 2004. 311 s. ISBN 80-7298-086-6
30. UTITZ, B. *Neuzavřená kapitola*. 1. vyd. Praha: Lidové nakladatelství, 1990. 136 s. ISBN 80-7022-091-0
31. VOJÁČEK, L. SCHELLE, K. a kol. *Právní dějiny*. 2 díl. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita; Doplněk, 1999. 719 s. ISBN 80-7239-028-6

Internetové odkazy

32. Amnesty international. *The Death Penalty, Questions and Answers*. [online]. 2007 [citované 1. 3. 2009]. Dostupné na internetu: <http://www.amnesty.org/en/library/info/ACT50/010/2007>
33. Amnesty International Česká republika. *Jedenáct osob v Iránu je odsouzeno k ukamenování*. [online]. 2006 [citované 26. 10. 2008]. Dostupné na internetu: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Jedenact-osob-v-Iranu-je-odsouzeno-k-ukamenovani/>
34. Amnesty International Česká republika. *Popravy v Iráku jsou na vzestupu – mnohdy po nespravedlivých procesech*. [online]. 2007 [citované 5. 2. 2009]. Dostupné na internetu: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Popravy-v-Iraku-jsou-na-vzestupu-mnohdy-po-nespravedlivych-procesech/>
35. Amnesty International Česká republika. *Zkorumpovaná justice v Nigérii přináší riziko poprav nevinných*. [online]. 2008 [citované 5. 2. 2009]. Dostupné na internetu: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Zkorumpovana-justice-v-Nigerii-prinasi-riziko-poprav-nevinnych/>

36. Amnesty International Česká republika. *Trest smrti ve světě 2006: zaznamenáno 1.591 poprav.* [online]. 2007 [citované 8. 3. 2009]. Dostupné na internetu: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-ve-svete-2006-zaznamenano-1591-poprav/>
37. Amnesty International Česká republika. *V loňském roce zaznamenány 1 252 popravy, řada zemí však popravuje potají.* [online]. 2008 [citované 8. 3. 2009]. Dostupné na internetu: <http://www.amnesty.cz/zpravy/V-lonskem-roce-zaznamenany-1-252-popravy-rada-zemi-vsak-popravuje-potaji/>
38. Amnesty International Česká republika. *Vloni vykonáno 2 390 poprav, 72 procent lidí popravila Čína.* [online]. 2008 [citované 28. 3. 2009]. Dostupné na internetu: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Vloni-vykonano-2-390-poprav-72-procent-lidi-popravila-Cina/>
39. Death Penalty Information Center. *Death Penalty Fact Sheet (pdf).* [online]. 2008 [citované 26. 10. 2008]. Dostupné na internetu: <http://www.deathpenaltyinfo.org/FactSheet.pdf>
40. Death Penalty Information Center. *Methods of Execution.* [online]. 2008 [citované 1. 11. 2008]. Dostupné na internetu: <http://www.deathpenaltyinfo.org/descriptions-execution-methods/>
41. DOLEŽAL, M. *Trest smrti.* [online]. 2003 [citované 1. 11. 2008]. Dostupné na internetu: http://www.katolikrevue.cz/civitas/trest_smrti.htm
42. Euraktiv.cz. *V Lisabonu se konala konference pro celosvětové zrušení trestu smrti.* [online]. 2007 [citované 7. 1. 2009]. Dostupné na internetu:

<http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/v-lisabonu-se-konala-konference-pro-celosvetove-zruseni-trestu-smrti>

43. Europa – portál Evropské unie. *Listina základních práv unie*. [online]. 2004 [citované 8. 2. 2009]. Dostupné na internetu: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2004/c_310/c_31020041216cs00410054.pdf
44. Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni. *Všeobecná deklarace lidských práv*. [online]. 2008 [citované 1. 11. 2008]. Dostupné na internetu: http://juristic.zcu.cz/dostal/docs/udhr_cz.htm
45. JAN PAVEL II. *Evangelium Vitae*. [online]. 1995. Praha: Zvon. [citované 7. 2. 2009]. Dostupné na internetu: <http://www.kebrle.cz/katdocs/EvangeliumVitae.htm>
46. KUNŠTÁT, D. *Trest smrti – res publica?* [online]. 2005. Praha: Zvon. [citované 3. 4. 2009]. Dostupné na internetu: http://www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100043s_kunstat-trestsmrti.pdf
47. Odboj na Jičínsku. *Zákon 86/1950 Sb. – Trestní zákon: Znění platné 01. 08. 1950 do 31. 12. 1956*. [online]. 2002 [citované 8. 2. 2009]. Dostupné na internetu: <http://odboj.jicinsko.cz/zakony.htm>
48. Odboj na Jičínsku. *Zákon 140/1961Sb. – Trestní zákon: Znění platné 01. 01. 1962 do 26. 12. 1962*. [online]. 2002 [citované 8. 2. 2009]. Dostupné na internetu: <http://odboj.jicinsko.cz/zakony.htm>
49. Odboj na Jičínsku. *Zákon 140/1961Sb. – Trestní zákon: Znění platné 01. 07. 1973 do 23. 04. 1980*. [online]. 2002 [citované 8. 2. 2009]. Dostupné na internetu: <http://odboj.jicinsko.cz/zakony.htm>

50. ISKRA, M. *Hodnota života*. [online]. 2009. [citované 8. 2. 2009].
Dostupné na internetu: <http://www.knazi.sk/kniznica/hodnotazivota.html>
51. Občanský institut. MANENT, P. *Současné problémy evropské demokracie*.
[online]. 1. 7. 2003 [citované 6. 3. 2009]. Dostupné na internetu:
<http://www.obcinst.cz/clanek.asp?id=662>
52. ŠKODOVÁ, M. *Postoj občanů k trestu smrti*. [online]. 11. 6. 2007
[citované 6. 3. 2009]. Dostupné na internetu:
http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100800s_ob80612.pdf
53. ŠRAJER, J. *Trest smrti z etického pohledu*. [online]. [citované 6. 3. 2009].
Dostupné na internetu: <http://www.tf.jcu.cz/getfile/07693f260c34a85a>

8 Klíčová slova

Trest smrti

Trest

Etika

Lidská práva

9 Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

jmenuji se Iveta Šimková a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku, který bude zpracován pro účely mé diplomové práce na téma Trest smrti v pojetí etiky. Dotazník je určen příslušníkům Policie ČR s místem výkonu služby na Třebíčsku a strážníkům Městské policie Třebíč

U každé otázky označte pouze jednu odpověď, případně svoji odpověď dopište.

Dotazník je zcela anonymní a bude použit pouze k výše uvedeným účelům. Za spolupráci a pravdivé vyplnění předem děkuji.

- 1) Jaké je Vaše pohlaví?
 - a) Muž
 - b) Žena
- 2) Kolik je Vám let?
.....(doplňte)
- 3) K jakému náboženství se hlásíte?
 - a) Ano, jsem členem římskokatolické církve
 - b) Ano, jsem členem jiného náboženského vyznání
 - c) Ne, jsem bez vyznání
- 4) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a) Střední bez maturity
 - b) Střední s maturitou
 - c) Vyšší odborné
 - d) Vysokoškolské
- 5) Souhlasíte s trestem smrti?
 - a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Ne
 - e) Nevím

- 6) Z jakých důvodů souhlasíte s trestem smrti? (odpovězte, pokud jste na otázku 5 odpověděli ano nebo spíše ano)

.....

- 7) Z jakých důvodů nesouhlasíte s trestem smrti? (odpovězte, pokud jste na otázku 5 odpověděli ne nebo spíše ne)

.....

- 8) Myslíte si, že by měl v současné době existovat v České Republice trest smrti?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne
- e) Nevím

- 9) Myslíte si, že vykonání trestu smrti je porušením lidských práv?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne
- e) Nevím

- 10) Považujete existenci trestu smrti za neetické?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne
- e) Nevím

- 11) Myslíte si, že trest smrti je v rozporu s mezinárodními dokumenty týkající se lidských práv?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne
- e) Nevím

12) Máte obavy, že by při odsouzení k trestu smrti mohlo dojít k justičnímu omylu?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne
- e) Nevím

13) Jakou byste volili alternativu místo trestu smrti? Doplňte.

.....
...

14) Zúčastnili byste se osobně výkonu trestu smrti?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne
- e) Nevím

15) Dovedete si samy sebe představit jako osoby, rozhodující o odsouzení pachatele k trestu smrti?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne
- e) Nevím